

ISSN 1425-5383

Nr 2

Refleksje

Zachodniopomorski

Miesięcznik Oświatowy

ukazuje się od 1991 roku

2007

Luty

NADZÓR PEDAGOGICZNY

Od Redakcji

Co czyni szkołę dobrą? Co powoduje, że uczniowie uzyskują satysfakcjonujące wyniki? Co sprawia, że chętnie przychodzą do szkoły? To podstawowe pytania, które stawiają sobie ludzie związani z oświatą.

Polityka państwa powinna zmierzać do kształtowania takich instrumentów zapewnienia jakości procesów edukacyjnych, które pozwolą uzyskać najlepsze i zgodne z możliwościami osiągnięcia wszystkim uczniom, aby przeciętni uzyskali wyniki porównywalne ze średnią krajową, ci o małych możliwościach – zadowolające, wybitni – ponadprzeciętne. Polityka oświatowa także w pozostałych obszarach, czyli wychowaniu i opiece, ma stworzyć takie warunki, które pozwolą sprawnie i bezpiecznie funkcjonować szkołom i placówkom. Nie można tych trzech sfer traktować rozłącznie. I w tym sensie nadzór pedagogiczny ma jeden cel – przyczynić się do poprawy jakości.

Zrewolucjonizowany przed kilku laty sposób myślenia o sposobie sprawowania nadzoru pedagogicznego zmienił wiele w ocenie pracy szkół i placówek. Dzisiaj dostrzegamy wszyscy, jak wiele elementów pozadydaktycznych składa się na sukces ucznia. Jednak jakże często się zdarza, że wymogi formalne przesłaniają to, co w pracy oświatowej najważniejsze – osobowe traktowanie podopiecznych. Właśnie w umiejętnie kształtowanych relacjach, w których szacunek dla osoby idzie w parze z kompetencją i życzliwością, dostrzegać należy edukacyjny sukces. Uczniowie wzrastający w takiej atmosferze chętnie odpowiadają na wyzwania, podejmują nowe zadania, łatwo się koncentrują, a praca sprawia im przyjemność, bo jest wykonywana z zaangażowaniem i radością. Konsekwencją takich relacji są lepsze wyniki na wszystkich etapach kształcenia.

Odbiurokratyzowanie szkoły jest szansą na znalezienie czasu na tę autentyczną pracę z uczniem. Trzeba jednak pamiętać, że nie jest to warunek jedyny.

Katarzyna Krysztofiak

Wydawca: Centrum Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli w Szczecinie, Kuratorium Oświaty w Szczecinie.
Redakcja: 70-501 Szczecin, ul. Jarowita 2, tel. 433-68-59, e-mail: refleksje@cdidn.edu.pl • informacja@kuratorium.szczecin.pl; www.cdidn.edu.pl.
Redaktor naczelny: Katarzyna Krysztofiak. *Sekretarz redakcji:* Katarzyna Kryszczuk-Mańkowska. *Współpraca:* Małgorzata Durczak.
Opracowanie językowe i korekta: Anna Malinowska. *Skład komputerowy:* Jolanta Lisowska.
Opracowanie graficzne, techniczne, łamanie: Radosław Józwiak. *Druk:* Oficyna Wydawnicza CDiDN.

Redakcja zastrzega sobie prawo redagowania i skracania tekstów oraz zmiany ich tytułów. Nie zwraca tekstów niezamówionych.

Spis treści

AKTUALNOŚCI

Leonardo da Vinci, eTwinning 4

WYWIAD

Katarzyna Krysztofiak
O nowym nadzorze. Rozmowa
z Katarzyną Koszewską i Krzysztofem Komorowskim,
wicekuratorami KO w Szczecinie 5

EDUKACJA W REGIONIE

Agata Markowicz-Szarejko
Z doświadczeń wizytatora 7

Mariusz Gerula
Dzieci i młodzież doradzają 9

FORUM OŚWIATY SAMORZĄDOWEJ

Jolanta Białowąs
Elektroniczny system rekrutacji 10

Katarzyna Krysztofiak
Tam, gdzie brakuje przedszkoli 13

REFLEKSJE OŚWIATOWE

Sławomir Osiński
Dyrektorskie dylematy.
Kilka uwag o zarządzaniu w oświacie 14

OSKKO – ważny partner do rozmów 16

Anna Oleszak
Mobbing w polskim prawie 17

Jolanta Mizgalska
Forum niepublicznych 19

Waldemar Zaborski
(Nie)kompetencje nauczycieli
i dyrektorów w korzystaniu z TI 20

PRAWO OŚWIATOWE

Zbigniew Oleszczuk
Zaktualizowane akty prawne 21

WARTO PRZECZYTAĆ

Regina Czekala, Halina Kwiatkowska
Nowości wydawnicze 22

PROPOZYCJE CDiDN

Wychowujemy ucząc, Klucz do uczenia się,
Wszechnica Polonistyczna, Konkurs literacki 25

ROZMAITOŚCI

Konferencja, Akademos zaprasza,
Praca dla młodych nauczycieli 26

OŚWIATOWE PREZENTACJE

60 lat – czas dobrych zmian
Zachodniopomorskie Centrum Edukacyjne

Nowe rozporządzenie upraszcza czynności i procedury nadzoru pedagogicznego poprzez odbiurokratyzowanie go i ukierunkowanie na efektywną działalność edukacyjną szkół i placówek. Przede wszystkim eliminuje konieczność sporządzania obszernych, schematycznych raportów z mierzenia jakości pracy szkół i placówek, co pozwoli nauczycielom, dyrektorom, wizytatorom skupić się na wykonywaniu zasadniczych zadań związanych z dydaktyką, wychowaniem i opieką.

O nowym nadzorze (str. 5)

Nowy nadzór został nakierowany na ocenę konkretnych efektów pracy szkoły/placówki i tworzy stabilne warunki niezbędne do poprawy jakości sprawowanego nadzoru pedagogicznego. Czynności wykonywane w ramach nadzoru oraz jego procedury stały się „technicznie” proste (m.in. analiza dokumentacji szkolnej, hospitacja, wizytacja). Ponadto czynności te nie wymagają obecnie tworzenia tzw. narzędzi. Przyjęte punkty odniesienia dla potrzeb dokonania oceny pracy szkoły czy nauczyciela wynikają wprost z przepisów prawa i organizacji systemu oświatowego (wymagania edukacyjne podstaw programowych, wyniki egzaminów zewnętrznych itp.), pozostawiając pewną swobodę w ich wyborze w kategoriach związanych z działaniami o charakterze wychowawczym i opiekuńczym.

Z doświadczeń wizytatora (str. 7)

Niewątpliwą zaletą zastosowania systemu jest niezwykle szybki dostęp kuratorium i wydziału oświaty do informacji o przebiegu rekrutacji, możliwy z każdego etapu działania systemu w postaci automatycznie generowanych przez system raportów. Po wprowadzeniu preferencji uczniów otrzymujemy „Raport wstępnego obłożenia szkół”, a po wprowadzeniu ocen ze świadectw kolejne raporty, uwzględniające wszystkie wprowadzone dane. Gwarantowany przez system szybki dostęp do szczegółowych danych statystycznych daje organowi prowadzącemu możliwość wprowadzenia bieżącej korekty i dostosowania oferty edukacyjnej do rzeczywistych potrzeb uczniów oraz ustalenia właściwych kierunków polityki edukacyjnej miasta. Dzięki bogatej bazie danych zebranej podczas procesu rekrutacji możliwe jest również śledzenie losów absolwentów gimnazjów oraz monitorowanie spełniania przez nich obowiązku nauki.

Elektroniczny system rekrutacji (str. 10)

Badania przeprowadzone przez Centralny Instytut Ochrony Pracy ujawniają, że grupą najbardziej narażoną na występowanie terroru są nauczyciele. W Polsce około 14% przypadków stosowania mobbingu dotyczy tej właśnie grupy zawodowej. Również badania przeprowadzone przez Międzynarodową Organizację Pracy potwierdzają, że nauczyciele należą do jednej z grup podwyższonego ryzyka.

Mobbing w polskim prawie (str. 17)

LEONARDO DA VINCI

Kuratorium Oświaty w Szczecinie wraz z Agencją Narodową programu Leonardo da Vinci organizuje 8 i 9 marca 2007 r. bezpłatne trzygodzinne seminarium dotyczące założeń i celów programu Leonardo da Vinci w latach 2007–2013. Seminarium odbędzie się w Szczecinie, przy ul. Śląskiej 4, w Domu Nauczyciela, w czterech terminach (do wyboru) w grupach maks. 30-osobowych:

- 8 marca w godz. 9.00–12.00
- 8 marca w godz. 13.00–16.00
- 9 marca w godz. 9.00–12.00
- 9 marca w godz. 13.00–16.00.

Szkolenie zostanie przeprowadzone przez przedstawicieli Krajowej Agencji programu Leonardo da Vinci.

Serdecznie zapraszamy wszystkich zainteresowanych. Liczba miejsc ograniczona. Na karty zgłoszenia czekamy pod adresem e-mailowym: abekas@kuratorium.szczecin.pl lub faxem: (091) 43 39 304.

Bliższych informacji udziela Agnieszka Bekas, Kuratorium Oświaty w Szczecinie, tel. (091) 44 27 530.

Program Leonardo da Vinci ma na celu promowanie mobilności pracowników na europejskim rynku pracy oraz wdrażanie innowacyjnych rozwiązań edukacyjnych dla podnoszenia kwalifikacji zawodowych. Wspiera także rozwiązania zwiększające przejrzystość i uznawalność kwalifikacji zawodowych w krajach europejskich, a także działania wzmacniające jakość kształcenia zawodowego i ustawicznego.

Program wspiera:

- Projekty mobilności (zarządzanie w sposób zdecentralizowany, czyli przez Narodową Agencję Programu LLP)
  - projekty praktyk zawodowych i staży dla uczniów szkół technicznych i zawodowych, trwające od 2 do 39 tygodni (IVT),
  - projekty staży dla młodych pracowników i osób poszukujących pracy (nie ma ograniczeń wiekowych), trwające od 2 do 26 tygodni (PLM),
  - projekty wymiany doświadczeń dla szkoleniowców, kierowników działów kadr, doradców zawodowych, nauczycieli zawodu, trwające od 1 do 6 tygodni, zakładające stworzenie programu szkoleniowego, materiału dydaktycznego itp. (VETPRO);
- Projekty wielostronne (zarządzanie w sposób zdecentralizowany, czyli przez Narodową Agencję Programu LLP)
  - projekty transferu innowacji;

- Projekty wielostronne (zarządzanie w sposób scentralizowany, czyli przez Komisję Europejską)
  - projekty rozwoju innowacji,
  - sieci tematyczne ekspertów i organizacji;
- Inne inicjatywy ukierunkowane na wspieranie celów Programu LdV, tzw. Sieci tematyczne.

Więcej informacji na stronie internetowej: <http://www.frse.org.pl/leonardo/>

eTWINNING

Kuratorium Oświaty w Szczecinie zorganizowało 16 lutego 2007 r. bezpłatne szkolenie dotyczące wykorzystania zasobów Internetu we współpracy międzynarodowej w ramach programu eTwinning oraz nowego programu Lifelong Learning Programme („Uczenie się przez całe życie”) wraz z jego komponentami: programem Comenius, Grundtvig, Leonardo da Vinci, eTwinning, Młodzież.

Program szkolenia obejmował tematy:

- Edukacja na odległość – wykład Janusza Olczaka, konsultanta CDiDN w Szczecinie
- Cele i założenia programu eTwinning – Paulina Kuźmo, ambasador wojewódzki programu eTwinning
- Przykład projektu w programie eTwinning – Anna Wieczorkiewicz z Zespołu Szkół w Przeclawiu
- Jak wykorzystać narzędzia ICT w europejskich programach edukacyjnych – Ireneusz Przybyłowicz z ZCE
- Omówienie programu LLP – Anna Dębska z Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji w Warszawie.

Program eTwinning umożliwia nawiązanie współpracy i wymianę informacji nauczycielom wszystkim przedmiotów, dyrektorom szkół, uczniom, bibliotekarzom oraz innym pracownikom przedszkoli i szkół (przedział wiekowy uczniów 3–19 lat).

Swoje propozycje w ramach programu można przedstawiać na Forum Szukania Partnerów, których można poszukiwać również za pomocą TwinFindera. Można tam odnaleźć przykłady dobrych praktyk, opracowania nowych metod nauczania, artykuły oraz daty organizowanych konferencji, a także gotowe zestawy projektów, wzorce, scenariusze, tematy.

Dzięki narzędziom dostępnym na portalu można komunikować się i współpracować w czasie rzeczywistym lub poza nim oraz publikować swoje materiały i strony www.

Zapraszamy również do składania wniosków do udziału w programie „Uczenie się przez całe życie”.

Całkowity budżet przeznaczony na ten program szacuje się na 784 mln EUR.

Poziom przyznanych dotacji oraz czas trwania projektów mogą się znacznie różnić zależnie od rodzaju projektu, liczby zaangażowanych krajów i innych czynników.

Kryteria kwalifikacji

- Program „Uczenie się przez całe życie” obejmuje wszystkie rodzaje i poziomy edukacji oraz kształcenia i szkolenia zawodowego. Jest dostępny dla wszystkich podmiotów wymienionych w art. 4. decyzji.
- Wnioskodawcy muszą mieć swoją siedzibę w jednym z następujących krajów (z wyjątkiem programu Jean Monnet, który jest otwarty dla instytucji szkolnictwa wyższego na całym świecie):
  - 27 krajów Unii Europejskiej (od 1 stycznia 2007 roku),
  - kraje EFTA i EOG: Islandia, Lichtenstein, Norwegia,
  - kraje kandydujące: Turcja.

Główne terminy składania wniosków:

- Karta Studenta Erasmus – 28 lutego 2007 roku
- Program Jean Monnet – 15 marca 2007 roku
- Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci, Grundtvig – 30 marca 2007 roku
- Program międzysektorowy i środki towarzyszące – 30 kwietnia 2007 roku.

Informacje uzupełniające:

- Wszystkie informacje dot. programów Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci, Grundtvig są dostępne na stronie <http://www.frse.org.pl/>.
- Pełny tekst zaproszenia do składania wniosków wraz z formularzami oraz wskazówkami dla wnioskodawców można znaleźć pod następującym adresem internetowym: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/newprog/index_en.html.
- Wnioski powinny spełniać wszystkie warunki określone w pełnym tekście oraz muszą być składane na udostępnionych formularzach.
- Tekst decyzji ustanawiającej program „Uczenie się przez całe życie” można znaleźć pod adresem internetowym: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/pl/oj/2006/l_327/l_32720061124pl00450068.pdf. ■

Kiedy dyrektorzy szkół i placówek przywykli już do pracy w oparciu o Rozporządzenie o nadzorze z kwietnia 2004 roku, muszą się obecnie przedstawiać na nowy sposób pełnienia znacznej części swoich obowiązków. Czym jest uzasadnione wprowadzenie nowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego?

K. Koszewska: Warto przypomnieć, że Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 15 grudnia 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego jest najistotniejszym instrumentem polityki oświatowej państwa służącym zapewnieniu takiego przebiegu procesów pracy szkół i placówek, aby możliwe było uzyskanie najlepszego w danych warunkach efektu ich pracy w obszarach: dydaktyki, wychowania i opieki. Nowe rozporządzenie upraszcza czynności i procedury nadzoru pedagogicznego poprzez odbiurokratyzowanie go i ukierunkowanie na efektywną działalność edukacyjną szkół i placówek. Przede wszystkim eliminuje konieczność sporządzania obszernych, schematycznych raportów z mierzenia jakości pracy szkół i placówek, co pozwoli nauczycielom, dyrektorom, wizytatorom skupić się na wykonywaniu zasadniczych zadań związanych z dydaktyką, wychowaniem i opieką. Raporty z mierzenia jakości urosły do absurdalnej objętości, procedury zabierały nauczycielom, dyrektorom i wizytatorom zbyt wiele czasu. Czasu, który wizytatorzy winni poświęcić dyrektorom szkół i placówek, dyrektorzy – pracy z nauczycielami, a nauczyciele – pracy z uczniami. Ponadto nakierowuje nadzór na celowość podejmowanych czynności nadzorczych oraz konkretyzację wniosków z podejmowanych działań. Upraszcza również czynności i procedury z możliwością wykorzystania dotychczasowego

O nowym nadzorze

z Katarzyną Koszewską i Krzysztofem Komorowskim, wicekuratorami KO w Szczecinie, rozmawia Katarzyna Krysztofiak

wego pozytywnego dorobku wynikającego z mierzenia. Dorobek ten może (i powinien) zostać pozytywnie wykorzystany. Standardy i wskaźniki po przeformułowaniu, czyli przełożeniu na konkrety, mogą tymczasem stanowić zestaw określeń opisujących poziom osiąganych przez szkoły, placówki i nauczycieli efektów. Rozporządzenie uznaje, że standardy pracy jednostek oświatowych wyznaczają przepisy prawa. Ocena pracy szkoły lub placówki obejmuje jej statutowe zadania. Kluczowe znaczenie mają tu trzy sfery: dydaktyczna, wychowawcza i opiekuńcza. Warto jednak pamiętać, że żadna z tych sfer nie może być traktowana rozłącznie. Można nawet pokusić się o stwierdzenie, że ich część wspólna stanowi o specyfice szkoły/placówki. Poziom zintegrowania działań podejmowanych na tych polach stanowi o poziomie jej jakości. Chciałabym dodać, że eliminacja obowiązku tworzenia raportów nie zwalnia od dokumentowania czynności nadzorczych.

K. Komorowski: Zmiany w rozporządzeniu wynikały w dużej mierze z głosów środowiska nauczycielskiego, zwłaszcza dyrektorów szkół. Po wprowadzeniu w 2004 roku formuły nadzoru jako mierzenia jakości bardzo szybko okazało się, że prowadzi ona do rozkwitu biurokracji. Pamiętam, że gdy pojawiły się pierwsze informacje o planowanych zmianach, środowisko oświatowe przyjęło je bardzo dobrze. Czy nowe rozpo-

ządzenie wywołało zamieszanie? Moim zdaniem dyrektorzy byli przygotowani do zmian. Projekt rozporządzenia przeszedł pełną procedurę opiniowania przez odpowiednie czynniki, związki zawodowe itp. Nie sądzę, by rozporządzenie zmieniło wyraźnie czynności nadzorcze dyrektorów, natomiast powinno je usprawnić.

Czego dotyczą najważniejsze zmiany wprowadzone w rozporządzeniu? Jaki był ich cel?

K. Komorowski: Zmiany wynikające z nowego rozporządzenia dotyczą przede wszystkim innego spojrzenia na sprawowany nadzór pedagogiczny i mają na celu to, o czym już mówiliśmy: ograniczenie biurokracji i skupienie uwagi na uczniu i jego wszechstronnym rozwoju. To przekłada się na konkretne działania praktyczne dyrektora szkoły czy wizytatora. Poza rocznym planem nadzoru i wnioskami z wizytacji szkoły wraz z ewentualnymi zaleceniami powizytacyjnymi nie ma żadnej obligatoryjnej dokumentacji.

K. Koszewska: Zwrócę uwagę, że obecnie widać ścisły związek zapisów rozporządzenia z UoSO, gdzie sprawowany nadzór pedagogiczny, zgodnie z ustawą o systemie oświaty, powinien być w dalszym ciągu realizowany przez wykonywanie następujących zadań i czynności: ocenianie stanu i warunków działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej szkół, placówek i nauczycieli; analizowanie i ocenianie efektów działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkół i placówek; udzielanie pomocy szkołom, placówkom i nauczycielom w wykonywaniu ich zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych; inspirowanie nauczycieli do innowacji pedagogicznych, metodycznych i organizacyjnych.

Idąc dalej, czynności te wykonywane są w myśl cyt. rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 15 grudnia 2006 roku, w szczególności przez działalność diagnostyczno-oceniającą i wspomagającą w procesie planowej i systematycznej współpracy organów sprawujących nadzór pedagogiczny, organów prowadzących szkoły i placówki, dyrektorów szkół i placówek oraz na-

uczycieli. Nadzorowi podlega w szczególności: zgodność zatrudnienia nauczycieli z wymaganymi kwalifikacjami, realizacja podstaw programowych i ramowych planów nauczania, przestrzeganie zasad oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów oraz przeprowadzanie egzaminów, a także przestrzeganie przepisów dotyczących obowiązku szkolnego, przestrzeganie statutu szkoły lub placówki, przestrzeganie praw dziecka i praw ucznia oraz upowszechnianie wiedzy o tych prawach, zapewnienie uczniom bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki.

K. Komorowski: Wróć do wspomnianego planu nadzoru dyrektora szkoły. Biorąc pod uwagę zapisy zawarte w cyt. Rozporządzeniu, dyrektor ma obowiązek opracować na każdy rok szkolny plan nadzoru pedagogicznego, który przedstawia radzie pedagogicznej i radzie rodziców w terminie do 15 września roku szkolnego, którego dotyczy plan. Pamiętać należy, że fakt przedstawienia przez dyrektora planu nadzoru pedagogicznego radzie pedagogicznej i radzie rodziców powinien być odnotowany w stosownych do tego dokumentach (księga protokołów rady pedagogicznej, protokoły zebrań rady rodziców). Przed zakończeniem każdego roku szkolnego dyrektor szkoły/placówki powinien przedstawić radzie pedagogicznej i radzie rodziców informację o realizacji planu nadzoru, a w szczególności: zakres wykonania planu, wnioski ze sprawowania nadzoru pedagogicznego oraz podjęte działania wynikające z tych wniosków wraz z informacją o ich skutkach. Fakt przedstawienia radzie pedagogicznej i radzie rodziców informacji o realizacji w danym roku szkolnym planu nadzoru pedagogicznego powinien być również odnotowany w stosownej do tego dokumentacji szkoły.

Ponadto nowy nadzór został ukierunkowany na ocenę konkretnych efektów pracy szkoły/placówki i tworzy stabilne warunki niezbędne do poprawy jakości sprawowanego nadzoru pedagogicznego.

Czy wprowadzenie zmian w trakcie roku szkolnego nie powoduje zamieszania i nie wymusza dodatkowej pracy osób prowadzących nadzór (wizytatorów, dyrektorów)?

K. Koszewska: Rok szkolny 2006/2007, a dokładniej jego II semestr, jest traktowany przez ministerstwo i przez nas jako pilotaż dla wprowadzenia rozporządzenia. Po styczniowych spotkaniach z dyrektorami szkół i placówek mamy wiedzę, że posiadają oni plany nadzoru ze wskazanymi w rozporządzeniu elementami. Zachodniopomorski

Kurator Oświaty zatwierdził Organizację i Zasady Nadzoru, które zawierają np. zasady i szczegółową tematykę wizytacji oraz inne bardzo pomocne procedury wykorzystywane w nadzorze ZKO. Rozporządzenie nie wymaga tego dokumentu, jednak praktyka nadzoru pokazuje, że jest on bardzo potrzebny w pracy wizytatora i myślę, że dyrektor również.

Czy formy działalności diagnostyczno-oceniającej są wystarczająco jasno zdefiniowane? Czy nie pojawiają się wątpliwości?

K. Komorowski: Wiem, że takie wątpliwości mogą się pojawiać, a nawet są głośno artykułowane. Lecz czy one wynikają z rozporządzenia? Moim zdaniem zapisy rozporządzenia precyzyjnie wyjaśniają, na czym polega nadzór pedagogiczny, czym jest działalność diagnostyczno-oceniająca, czym wspomagająca. Wreszcie w paragrafach 4. i 5. znajdują się zapisy dotyczące dwóch podstawowych form wspomnianej działalności, czyli hospitacji i wizytacji. Trzeci element działalności diagnostyczno-oceniającej, czyli badanie wybranych zakresów działalności dydaktyczno-wychowawczej i opiekuńczej przynależą tylko kuratorom oświaty. I jest kontynuacją, choć ograniczoną, zakresu koncepcji mierzenia zewnętrznego. Myślę, że hospitacja jest zakorzeniona w polskiej praktyce pedagogicznej. Jeśli wczytamy się w rozporządzenie i spojrzymy również na zakres nadzoru z UoSO to zobaczymy bardzo pożyteczną rolę wizytacji jako podsumowującego elementu nadzoru nad daną szkołą/placówką. Wizytacja i procedura jej przeprowadzania umożliwiła wizytatorowi zindywidualizowanie nadzoru do specyfiki placówki, ponadto pozwoli też na właściwe rozłożenie w czasie czynności nadzoru, wreszcie zminimalizowanie dokumentacji, np. narzędzi wykorzystanych w procesie nadzoru. Dyrektorowi i wizytowanej szkole również pozwala na takie zaplanowanie wizytacji, by w myśl rozporządzenia nie zakłócała procesu edukacyjnego.

Jakie działania podejmują MEN i kuratoria, aby wspomóc wdrożenie nowego rozporządzenia?

K. Koszewska: Po wejściu w życie nowego rozporządzenia MEN we współpracy z CODN zorganizowało trzyetapowe szkolenie związane z wdrażaniem nowego rozporządzenia: I etap – szkolenie dyrektorów wydziałów w kuratoriach, II etap – warsztaty dla wicekuratorów, wreszcie podsumowanie – szkolenie dla kuratorów. Szkolenia te odbywały się w lutym br. w Sulejówku, będąc jednocześnie polem wymiany doświadczeń i pomysłów na realizację nadzoru w myśl nowego rozporządzenia. Kolejny etap wdrażania rozporządzenia to szkolenia dla wizytatorów w poszczególnych kuratoriach. Ostatnim ogniwem w cyklu tych szkoleń będą dyrektorzy szkół.

K. Komorowski: Należy dodać, że Kuratorium Oświaty w Szczecinie już w styczniu, po opublikowaniu nowego rozporządzenia, zorganizowało spotkania z dyrektorami szkół i placówek województwa. My jako wicekuratorzy spotykaliśmy się wówczas z dyrektorami najczęściej w delegaturach i prezentowaliśmy założenia zmian w nadzorze pedagogicznym i zarys planu nadzoru ZKO. Myślę, że warto też wspomnieć o wrażeniach pracowników kuratorium z tych szkoleń. Kadra kierownicza wydziałów kuratorium, która do niedawna jeszcze zajmowała się mierzaniem jakości, dziś często mówi o dobrym przygotowaniu merytorycznym szkoleń CODN, możliwości podzielenia się swoimi wątpliwościami ze współautorem rozporządzenia – dyrektorem Departamentu Nadzoru Oświatowego Ryszardem Szubańskim, i wreszcie wyraża się pozytywnie na temat wymiany doświadczeń z innymi dyrektorami kuratoriów na temat organizacji nadzoru pedagogicznego.

Jakich efektów można się spodziewać po wprowadzeniu nowego rozporządzenia?

K. Komorowski: Jako do niedawna jeszcze wicedyrektor szkoły spodziewam się zadowolenia koleżanek i kolegów, którzy tak jak ja przygotowywali raport z wewnątrzszkolnego mierzenia jakości. Aby ten raport przygotować, należało zaplanować wiele czynności, przeprowadzić różnego rodzaju badania. Dziś procedur biurokratycznych powinno być mniej, dyrektorzy szkół i placówek mają dużą autonomię. Patrząc na nadzór już jako wicekurator, sądzę, że szkoły po prostu będą funkcjonowały lepiej, dyrektorzy będą mieli więcej czasu na dobre planowanie i organizowanie pracy nauczycielom, wreszcie poddadzą głębszej analizie efekty swej pracy, jakimi są wyniki egzaminów zewnętrznych, oraz zwrócą również uwagę na działania szkół w sferze wychowawczej. Nie tworząc dodatkowych narzędzi, wykorzystają te, które służyły bardzo dobrze w sprawowaniu bieżącego nadzoru.

K. Koszewska: Zgadząc się wicekuratorem, dodałabym jeszcze, że osobiście mam nadzieję, że rozwiązania z nowego rozporządzenia ułatwią i i usprawnią nadzór pedagogiczny dyrektorów szkół i placówek, czego im serdecznie życzę.

Z doświadczeń wizytatora

oprac. Agata Markowicz-Szarejko

Wydział Monitorowania i Wspomagania Edukacji Kuratorium Oświaty w Szczecinie

Poniżej prezentujemy wybrane aspekty diagnozy problemowej dotyczącej analizy jakości dokumentacji nadzoru pedagogicznego dyrektora szkoły/placówki. Diagnoza ta była prowadzona w oparciu o zapisy rozporządzenia o nadzorze z 2004 roku, jednak może być jeszcze dobrym materiałem do refleksji na temat skuteczności nadzoru prowadzonego przez dyrektora szkoły już na bazie nowego rozporządzenia.

Podstawą prawną obowiązującą podczas przeprowadzania diagnozy było rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 23 kwietnia 2004 r. w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego (...) Dz. U. z 2004 r. nr 89, poz. 845.

Celem diagnozy, przeprowadzonej w terminie 15 września – 23 grudnia 2006 r., była jakościowa ocena dokumentacji związanej z planowaniem i realizowaniem zadań nadzoru pedagogicznego dyrektora szkoły/placówki.

Diagnozą objęto 145 szkół i placówek oświatowych, w tym: 9 przedszkoli, 28 szkół podstawowych, 33 gimnazja, 40 szkół ponadgimnazjalnych, 28 szkół i placówek kształcenia specjalnego i 7 zespołów szkół.

Wyniki diagnozy

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy problemowej w szkołach/placówkach województwa zachodniopomorskiego można stwierdzić, że dyrektorzy w sposób prawidłowy dokumentują prowadzony w szkole/placówce nadzór pedagogiczny, gdyż:

- Plany nadzoru pedagogicznego w 94% diagnozowanych szkół/placówek zawierają w źródłach planu priorytety wskazane na dany rok szkolny przez Ministra Edukacji Narodowej oraz Zachodniopomorskiego Kuratora Oświaty, wnioski z realizacji programu rozwoju, a także wnioski z realizacji nadzoru pedagogicznego z ubiegłego roku szkolnego.
- W 92% diagnozowanych szkół/placówek konstrukcja i kompletność planu nadzoru jest zgodna z przepisami prawa, oczekiwaniem wszystkich podmiotów i specyfiką szkoły/placówki.
- Prawie wszystkie (92%) plany nadzoru diagnozowanych szkół/placówek są zgodne z wymaganiami określonymi w przepisach prawa i zawierają: plan diagnoz, oceny stopnia spełnienia przez szkołę/placówkę standardów oceny, plan badań osiągnięć edukacyjnych uczniów, plan monitorowania podejmowanych przez nauczycieli działań zmierzających do doskonalenia jakości pracy szkoły/placówki, plan hospitacji oraz harmonogram ewaluacji.

- Wszystkie (100%) diagnozowane szkoły/placówki mają jasno sformułowaną wizję i misję swej działalności oraz prowadzą wewnętrzne mierzenie jakości, którego efektem jest raport.
  - We wszystkich (100%) diagnozowanych szkołach/placówkach konstrukcja raportu z wewnętrznego mierzenia jakości pracy jest zgodna z ustaleniami Zachodniopomorskiego Kuratora Oświaty.
  - W ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego dyrektorzy szkół/placówek dbają o to, by raport z wewnętrznego mierzenia był przedstawiony radzie pedagogicznej, radzie rodziców oraz przekazany organowi prowadzącemu i organowi nadzoru pedagogicznego.
  - W prawie wszystkich (99%) diagnozowanych szkołach/placówkach raport z wewnętrznego mierzenia jakości pracy stanowi źródło planowania kolejnych działań szkoły/placówki.
  - Księgi protokołów rad pedagogicznych w 96% diagnozowanych szkół/placówek zawierają zapisy potwierdzające przedstawienie radzie pedagogicznej planu nadzoru pedagogicznego oraz wniosków z realizacji zadań nadzoru prowadzonego przez dyrektora.
  - W prawie wszystkich (95%) diagnozowanych szkołach/placówkach widoczny był związek problematyki hospitacyjnej z wnioskami z raportu z wewnętrznego mierzenia.
  - W 92% diagnozowanych szkół/placówek widoczny był związek problematyki hospitacyjnej z priorytetami MEN i KO.
3. We wszystkich szkołach/placówkach istnieje system zapewnienia jakości, a raporty z wewnętrznego mierzenia uwzględniają w swej strukturze wytyczne kuratorium oświaty.
  4. Księga protokołów rad pedagogicznych nie we wszystkich szkołach/placówkach odzwierciedla fakt zapoznania się z planem nadzoru oraz z wnioskami z nadzoru dyrektora.
  5. Niepokój budzi brak spójności problematyki hospitacji z wnioskami i zaleceniami wynikającymi z zewnętrznego mierzenia jakości pracy szkoły (w ok. 60%).

Wskazówki do dalszej pracy dyrektorów szkół/placówek w zakresie dokumentowania prowadzonego nadzoru pedagogicznego w świetle obowiązującego Rozporządzenia

W związku z wejściem w życie nowego rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2006 roku szczegółowe zasady sprawowania nadzoru pedagogicznego zostały zmienione, a rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 23 kwietnia 2004 r. w sprawie szczególnych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego (...), które było podstawą prawną podczas przeprowadzania w szkołach/placówkach diagnozy problemowej dotyczącej analizy dokumentacji nadzoru pedagogicznego dyrektora szkoły/placówki, straciło swą moc.

W świetle obowiązującego obecnie cyt. rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2006 roku rola nadzoru pedagogicznego dyrektora szkoły/placówki nieznacznie się zmieniła. Zmiany wynikające z nowego rozporządzenia dotyczą przede wszystkim innego spojrzenia na sprawowany nadzór pedagogiczny i mają na celu: ograniczenie biurokracji (eliminacja konieczności sporządzania obszernych, schematycznych raportów), nakierowanie nadzoru na bezpośredni kontakt podmiotów nadzorujących i nadzorowanych, celowość podejmowanych czynności nadzorczych, konkretyzację wniosków z wykonywanych czynności, uproszczenie czynności i procedur z możliwością wykorzystania do-

tychczasowego pozytywnego dorobku oraz uznanie, że standardy pracy jednostek oświatowych wyznaczają przepisy prawa. Poza rocznym planem nadzoru i wnioskami z wizytacji szkoły wraz z ewentualnymi zaleceniami powizytacyjnymi nie ma żadnej obligatoryjnej dokumentacji, co nie oznacza jednak zwolnienia dyrektora szkoły/placówki z dokumentowania czynności nadzorczych.

Cyt. rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2006 roku zmieniło formułę sprawowania nadzoru pedagogicznego, rozumianego dotąd jako mierzenie jakości, co często przyczyniało się do pomijania innych elementów systemu zapewniania jakości.

Nowy nadzór został nakierowany na ocenę konkretnych efektów pracy szkoły/placówki i tworzy stabilne warunki niezbędne do poprawy jakości sprawowanego nadzoru pedagogicznego. Czynności wykonywane w ramach nadzoru oraz jego procedury stały się „technicznie” proste (m.in. analiza dokumentacji szkolnej, hospitacja, wizytacja).

Ponadto czynności te nie wymagają obecnie tworzenia tzw. narzędzi. Przyjęte punkty odniesienia dla potrzeb dokonania oceny pracy szkoły czy nauczyciela wynikają wprost z przepisów prawa i organizacji systemu oświatowego (wymagania edukacyjne podstaw programowych, wyniki egzaminów zewnętrznych itp.), pozostawiając pewną swobodę w ich wyborze w kategoriach związanych z działaniami o charakterze wychowawczym i opiekuńczym (w tych obszarach ocena jakości pracy szkoły jest w dużym stopniu uwarunkowana kulturowo i trudno ujednoczyć kryteria takiej oceny).

W świetle obowiązującego rozporządzenia dyrektor szkoły/placówki jest zobowiązany jedynie do opracowania planu nadzoru pedagogicznego i informacji o jego realizacji. Wypracowane dotychczas i sprawdzone sposoby dokumentowania realizowanych przez dyrektorów zadań z nadzoru pedagogicznego mogą być kontynuowane pod warunkiem, że są niezbędne. Moim zdaniem, warte zachowania i wykorzystania są te roz-

wiązania, które sprawdziły się w praktyce, m.in.: monitorowanie zaplanowanych zadań podejmowanych przez szkołę oraz nauczycieli zmierzających do doskonalenia jakości pracy we wszystkich zakresach jej działalności; ewaluacja, czyli ocena przydatności i skuteczności działań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych w odniesieniu do założonych celów służących ich doskonaleniu; wewnętrzny system zapewniania jakości jako zespół zorganizowanych, powiązanych ze sobą i spójnych działań.

Wykorzystane materiały:

1. *Sprawowanie nadzoru pedagogicznego – inne podejście* – prezentacja multimedialna sygnowana przez Ryszarda Szubańskiego, dyrektora Departamentu Nadzoru Oświatowego MEN, styczeń 2007 r.
2. *Sprawowanie nadzoru pedagogicznego* – oprac. Lidia Bilska, główny wizytator w Departamencie Nadzoru Pedagogicznego MEN, luty 2007 r.
3. Uzasadnienie do projektu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego (...).

Wymagania objęte diagnozą problemową	Przed-szkola	Szkoły podst.	Gim-nazja	Szkoły ponadgim.	Szkoły i plac. kształc. spec.	Zespoły szkół
I.1. Źródła planu						
Priorytety Ministra Edukacji Narodowej	89	89	94	100	100	100
Priorytety Zachodniopomorskiego Kuratora Oświaty	89	89	94	100	100	100
Wnioski z realizacji programu rozwoju	89	93	85	98	96	100
Wnioski z realizacji nadzoru pedagogicznego	89	93	91	95	75	100
I.2. Konstrukcja planu i jego kompletność						
Kontrola realizacji przez szkołę/placówkę wymagań określonych w przepisach prawa	89	82	82	98	96	100
Plan diagnoz i ocena stopnia spełnienia przez szkołę/placówkę standardów oceny	89	86	97	95	93	100
Plan badań osiągnięć edukacyjnych uczniów	86	100	97	95	100	100
Plan monitorowania podejmowanych przez nauczycieli działań zmierzających do doskonalenia jakości pracy szkoły/placówki	89	79	91	95	93	100
Plan hospitacji	89	100	100	98	96	100
Harmonogram ewaluacji	89	79	73	78	96	71
II.1. Dokumentacja potwierdzająca istnienie w szkole/placówce systemu zapewniania jakości						
Szkoła/placówka posiada sformułowaną wizję i misję swej działalności.	100	100	100	100	100	100
W szkole prowadzone jest wewnętrzne mierzenie jakości.	100	100	100	100	100	100
II.2. Efekt prowadzonych mierzeń						
Raporty z wewnętrznego mierzenia jakości pracy są zgodne z ustaloną przez Zachodniopomorskiego Kuratora Oświaty konstrukcją raportu.	100	100	100	100	100	100
Raport z wewnętrznego mierzenia jakości pracy został przedstawiony radzie pedagogicznej, radzie rodziców oraz przekazany organowi prowadzącemu i organowi nadzoru pedagogicznego.	100	93	100	100	100	100
Raport z wewnętrznego mierzenia jakości pracy stanowi źródło planowania kolejnych działań.	100	100	91	100	100	100
III.1. Problematyka hospitacyjna						
Związek problematyki hospitacyjnej z wnioskami z raportu z wewnętrznego mierzenia	100	89	91	95	96	100
Związek problematyki hospitacyjnej z wynikami, wnioskami, sugestiami lub zaleceniami sformułowanymi w toku zewnętrznych mierzeń całościowych lub problemowych	56	57	61	80	54	57
Związek problematyki hospitacyjnej z priorytetami MEN i KO	78	86	85	98	100	100
IV.1. Księga protokołów rady pedagogicznej						
Potwierdzenia faktu przedstawienia radzie pedagogicznej planu nadzoru pedagogicznego oraz wniosków z realizacji zadań nadzoru przez dyrektora szkoły/placówki	89	89	97	98	100	100

Podsumowanie zbiorcze w ujęciu procentowym realizacji poszczególnych wymagań objętych diagnozą problemową

Przedstawiciele poszczególnych województw zostali wybrani na podstawie przeprowadzonego konkursu, do którego szkoły mogły zgłaszać swoich kandydatów (uczniów klas II danego typu szkoły). Przedstawiani kandydaci musieli mieć rekomendacje rady pedagogicznej i samorządu uczniowskiego oraz spełniać następujące kryteria:

- średnia ocen ze wszystkich przedmiotów – co najmniej 5,0,
- ocena zachowania – co najmniej dobra,
- osiągnięcia w konkursach, olimpiadach przedmiotowych,
- wyróżniająca aktywność społeczna w środowisku szkolnym lub lokalnym.

Każde województwo mogło wytypować do Rady trzech uczniów, po jednym z każdego typu szkoły: gimnazjum, liceum ogólnokształcącego i innej szkoły ponadgimnazjalnej, reprezentujących środowiska wiejskie, małomiasteczkowe, wielkomiasteczkie. Dodatkowo do Rady automatycznie weszli wybrani marszałkowie XII sesji Sejmu Dzieci i Młodzieży.

W wyniku prac komisji konkursowej (powołanej zarządzeniem Zachodniopomorskiego Kuratora Oświaty) z 33 zgłoszonych wniosków na reprezentantów województwa zachodniopomorskiego zostali wybrani następujący uczniowie:

1. Małgorzata Polowczyk z Technikum Ortopedycznego w Zespole Szkół Medycznych w Świnoujściu
2. Mateusz Komorowski z II Liceum Ogólnokształcącego w Koszalinie (marszałek XII sesji Sejmu Dzieci i Młodzieży)
3. Michał Reszke z I Liceum Ogólnokształcącego w Szczecinku
4. Bartłomiej Lesiak z Gimnazjum nr 23 w Szczecinie.

Pierwsze posiedzenie Rady odbyło się 6 listopada 2006 roku. Minister Edukacji Narodowej Wicepremier Roman Giertych wręczył na nim nominacje wszystkim przedstawicielom szesnastu województw oraz wyraził nadzieję, że współpraca między uczniami z całej Polski a Ministerstwem Edukacji Narodowej będzie owocna i przyczyni się do rozwiązania problemów dotyczących dzisiejszą szkołę. Stwierdził także, że oczekuje od radnych pełnienia roli łączników pomiędzy uczniami a władzami oświaty.

Po wystąpieniu ministra Romana Giertycha Rada Dzieci i Młodzieży przystąpiła do pierwszych prac organizacyjnych. Spośród 48 członków radni zgłaszali swoje kandydatury do Prezydium Rady. O fotel przewodniczącego ubiegał się przedstawiciel naszego województwa Mateusz Komorowski, zdobywając go dzięki poparciu większości rad-

Dzieci i młodzież doradzają

Rada Dzieci i Młodzieży przy Ministrze Edukacji Narodowej została powołana Zarządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z 29 września 2006 roku. W skład Rady wchodzi 48 uczniów ze wszystkich województw, w tym 3 marszałków XII sesji Sejmu Dzieci i Młodzieży. Kadencja Rady trwa dwa lata. Jest to opiniodawczo-doradczy organ Ministra Edukacji Narodowej, stanowiący reprezentację uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych z całego kraju.

nych. Kolejne czołowe stanowiska obejmowali również licealiści. Gdy okazało się, że w Prezydium Rady nie ma żadnego gimnazjalisty, radni wyszli z inicjatywą powołania do prezydium przedstawiciela gimnazjów. Mateusz Komorowski, przewodniczący Rady, zgłosił kandydaturę Bartłomieja Lesiaka, ucznia Gimnazjum nr 23 w Szczecinie, na stanowisko zastępcy przewodniczącego. Wniosek został poparty przez większość radnych.

Ponadto do Prezydium Rady weszli: Martyna Borowczyk – z-ca przewodniczącego oraz Anna Węgrzyn – sekretarz.

Drugie posiedzenie Rady Dzieci i Młodzieży przy Ministrze Edukacji Narodowej odbyło się 7 lutego 2007 r. Pan minister na wstępie przywitał się ze wszystkimi, podziękował za przybycie i pogratulował uczniom, którzy zostali wybrani do władz Rady. Natomiast pozostałych uczniów gorąco zachęcał do wspierania tych, którzy wzięli na siebie trudny obowiązek przewodzenia pracom Rady. W dalszej części swojego wystąpienia Wicepremier zwrócił się do członków Rady z prośbą o przyjęcie opracowanego regulaminu Rady oraz o przedyskutowanie następujących kwestii:

- zachowania matematyki jako przedmiotu maturalnego,
- przeciwdziałania postawom braku solidarności z ofiarami przemocy i braku poszanowania godności, zwłaszcza dziewcząt,
- problemu narkomanii w szkołach,
- wprowadzenia jednolitych strojów, szczególnie w szkołach podstawowych i gimnazjach.

Podczas posiedzenia Rady, oprócz przyjęcia regulaminu, zostały podjęte 3 uchwały:

- 1) w sprawie wprowadzenia jednolitego stroju uczniowskiego w szkołach podstawowych i gimnazjalnych;

- 2) w sprawie poparcia działań MEN w kwestii zwalczania przemocy i agresji w szkołach;
- 3) wprowadzenia matury z matematyki w roku 2009 (do tego pomysłu Rada odniosła się negatywnie).

Uczestnicy obrad zwrócili również uwagę na konieczność większej aktywizacji samorządów uczniowskich w poszczególnych szkołach, a przewodniczący Rady podkreślił, że działanie na rzecz szkoły jest moralnym obowiązkiem każdego ucznia.

Po zakończeniu posiedzenia odbyła się konferencja prasowa, na której przewodniczący Rady Mateusz Komorowski poinformował, że Rada w całości popiera podjęte przez MEN wszelkie działania, które zmierzają do poprawy bezpieczeństwa w szkołach, w tym wprowadzenie programu „Zero tolerancji dla przemocy w szkole”. Uczestnicy obrad byli zgodni co do tego, że w procesie zapobiegania przemocy dużą rolę odgrywają rodzice. Wystosowano też apel do mediów, aby zaniechały pokazywania aktów przemocy, na których mogą się wzorować inni młodzi ludzie. Młodzież postulowała również o zaostrzenie kar dla dealerów narkotykowych, o obniżenie wieku karalności dla nieletnich przestępców, a także zwróciła się z apelem do rówieśników o przyłączenie się do działań Ministra Edukacji Narodowej dążących do ograniczenia przemocy w szkołach. Ponadto w czasie obrad powołano komisje: egzaminów i oceniania, ds. samorządności, wychowania i praw ucznia, konkursów i nagród, ds. wniosków.

Oprac. *M. Gerula*, starszy wizytator WMiWE
Kuratorium Oświaty w Szczecinie
Współpraca: *M. Komorowski*,
M. Reszke, *B. Lesiak*, *M. Polowczyk* –
członkowie Rady Dzieci i Młodzieży

Elektroniczny system rekrutacji

Jolanta Białowąs

Wydział Oświaty Urzędu Miejskiego w Szczecinie

Począwszy od roku 2002 uczniowie ostatnich klas gimnazjów mogą się ubiegać o przyjęcie do więcej niż jednej szkoły ponadgimnazjalnej. Chociaż zwiększyło to ich swobodę i możliwości wyboru dalszej ścieżki edukacyjnej, jednocześnie wprowadziło szereg problemów organizacyjnych. Przede wszystkim pojawiło się zjawisko „blokowania miejsc” przez najlepszych uczniów, którzy po wstępnym wyborze znaleźli się na listach wszystkich szkół, w których złożyli swoje dokumenty, zajmując miejsca słabszym kolegom. Oczekiwaniu na podjęcie decyzji przez uczniów, którym udało się dostać do wielu różnych oddziałów, towarzyszyły strach, niepewność i frustracja rodziców i kandydatów znajdujących się na listach rezerwowych oraz chaos organizacyjny w szkołach, które przez długi czas nie mogły przygotować ostatecznych list przyjętych. System elektronicznej rekrutacji skutecznie to eliminuje.

Dlaczego rekrutacja elektroniczna?

Od roku 2004 miasto Szczecin corocznie przystępuje do programu elektronicznej rekrutacji do szkół ponadgimnazjalnych. Ogromny sukces przedsięwzięcia oraz korzyści z niego wynikające sprawiły, że powrót do tradycyjnych metod naboru stał się już niemożliwy.

Niewątpliwą zaletą zastosowania systemu jest niezwykle szybki dostęp kuratorium i wydziału oświaty do informacji o przebiegu rekrutacji, możliwy z każdego etapu działania systemu w postaci automatycznie generowanych przez system raportów. Po wprowadzeniu preferencji uczniów otrzymujemy „Raport wstępnego obłożenia szkół”, a po wprowadzeniu ocen ze świadectw kolejne raporty, uwzględniające wszystkie wprowadzone dane. Gwarantowany przez system szybki dostęp do szczegółowych danych statystycznych daje organowi prowadzącemu możliwość wprowadzenia bieżącej korekty i dostosowania oferty edukacyjnej do rzeczywistych potrzeb uczniów oraz ustalenia właściwych kierun-

ków polityki edukacyjnej miasta. Dzięki bogatej bazie danych zebranej podczas procesu rekrutacji możliwe jest również śledzenie losów absolwentów gimnazjów oraz monitorowanie spełniania przez nich obowiązku nauki.

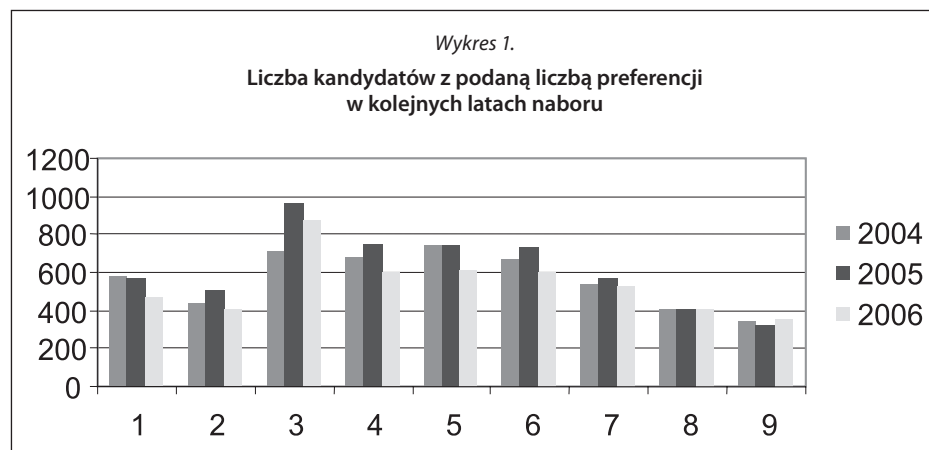
Ważnym punktem w działaniach związanych z elektronicznym naborem jest szeroka kampania informacyjna. Pracownicy wydziału oświaty przeprowadzają corocznie szczegółowe szkolenia, których celem jest dokładne poinformowanie wszystkich absolwentów gimnazjów o zasadach elektronicznego naboru. W szkoleniach tych uczestniczą dyrektorzy, pedagodzy i wychowawcy klas trzecich szczecińskich gimnazjów. Opracowywane do tego celu materiały (prezentacja multimedialna, ulotki, instrukcje dla uczniów, harmonogram działań) przekazywane są dyrektorom szkół, zarówno publicznych, jak i niepublicznych, a także rozsyłane do wszystkich starostw powiatowych w województwie w celu rozpropagowania wśród gimnazjalistów spoza Szczecina, którzy zamierzają kontynuować naukę w szczecińskich szkołach. Aby dotrzeć z rzetelną informacją do wszystkich zainteresowanych, nawiązano współpracę ze szczecińskimi mediami. Cyklicznie umieszczane są w niej materiały informacyjne oraz artykuły propagujące ideę elektronicznego naboru oraz przypominające o ważnych terminach i związanych z nimi działaniach. Cyklem

szkoleń zostali objęci również operatorzy systemu w szkołach ponadgimnazjalnych odpowiedzialni za jego obsługę i weryfikację danych o uczniach i ich osiągnięciach. Dzięki zastosowaniu nowej formuły proces rekrutacji do szkół ponadgimnazjalnych przebiega szybko, sprawnie i bez zbędnego stresu uczniów, rodziców i nauczycieli. Zapewnia uczniom zwiększenie szansy uzyskania miejsca w wybranej szkole i klasie.

Istotny wydaje się również dostęp do wyników rekrutacji praktycznie natychmiast po wprowadzeniu danych. System automatycznie generuje i wysyła drogą elektroniczną do szkół wyniki naboru w postaci gotowych list. Szczegółowe wyniki uczeń może uzyskać nie tylko w trzech wybranych przez siebie szkołach, lecz również poprzez Internet lub usługę SMS. Dużo korzyści z wprowadzenia systemu czerpią nie tylko uczniowie i ich rodzice, lecz również dyrektorzy szkół, którym takie rozwiązanie zapewnia pełen nabór.

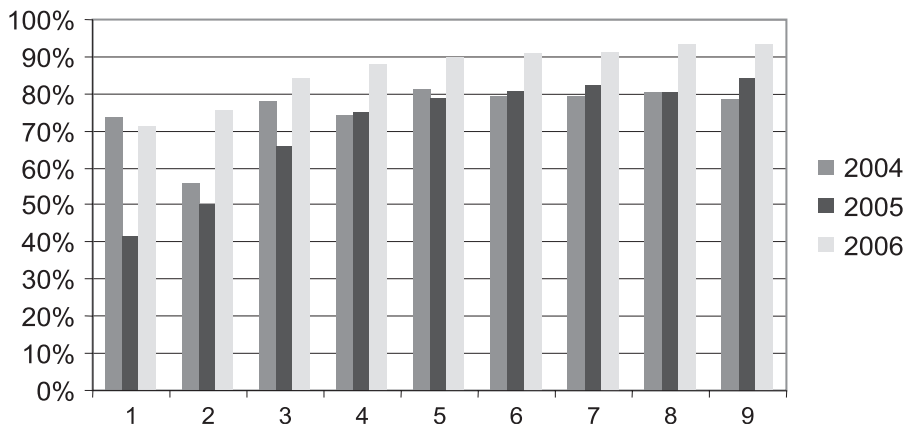
Trochę statystyk¹

Prowadzony przez ostatnie trzy lata elektroniczny system naboru do szkół ponadgimnazjalnych stał się ważnym źródłem ciekawych i pożytecznych statystyk. Z konieczności ograniczę się tylko do niektórych. Zgodnie z rozporządzeniem uczeń ma prawo do wybrania nie więcej niż trzech szkół, jednak może, już dowolnie, wybierać spośród oddziałów oferowanych przez te szkoły. Daje to bardzo duże możliwości. W skrajnych przypadkach uczeń mógł wybrać nawet 25 oddziałów i tyle preferencji mogło się znaleźć na jego podaniu. Corocznie znajduje się kilku kandydatów z podaną liczbą preferencji powyżej 20. Poniższy wykres przedstawia liczby kandydatów z podanymi liczbami preferencji w kolejnych latach. Wykres nie jest kompletny, ale widać wyraźnie, że największa grupa osób wybiera od 3 do 7 preferencji.

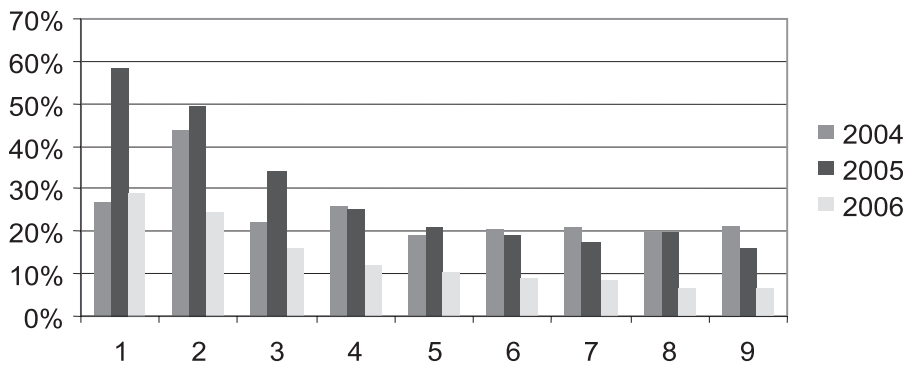
Wykres 2.

Przyjęci w stosunku do wszystkich z podaną liczbą preferencji w latach 2004–2006

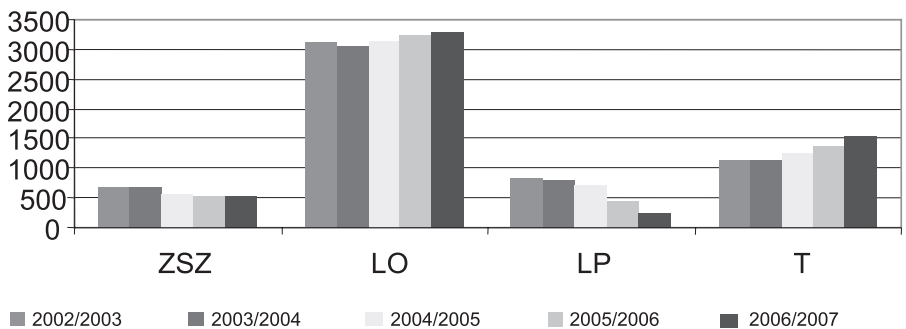
Wykres 3.

Nieprzyjęci z danych preferencji w latach 2004–2006

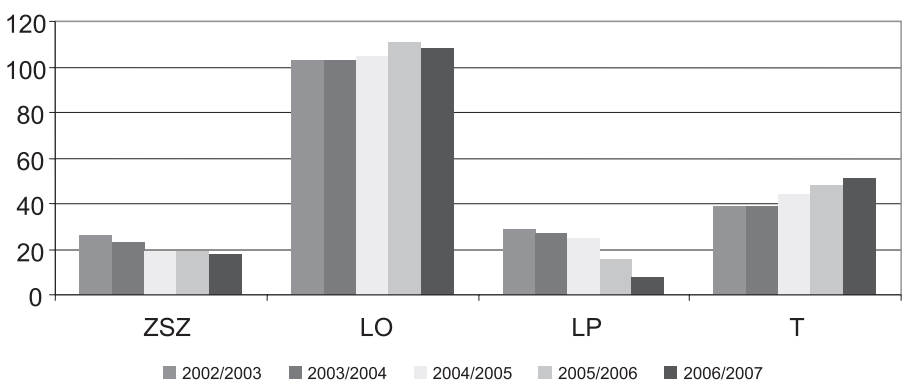
Wykres 4.

Zmiana naboru w kolejnych latach (uczniowie)

Wykres 5.

Zmiana naboru w kolejnych latach (oddziały)

Im więcej wyborów dokonał uczeń, tym bardziej wzrastały jego szanse na przyjęcie do szkoły, o czym świadczą wykresy 2. i 3.

Bardzo ważną z punktu widzenia organu prowadzącego jest informacja o tendencjach w rzeczywistych naborach do poszczególnych typów szkół. Pozwala to na właściwe kształtowanie polityki edukacyjnej, zgodnie z zapotrzebowaniem społecznym. Poniższe wykresy przedstawiają właśnie takie obserwowane zmiany. Ciekawe i pocieszające jest, że powoli odbudowuje się zainteresowanie technikami, znacznie spada natomiast liczba chętnych do liceów profilowanych. Stąd też odpowiednia reakcja organu prowadzącego w zakresie tworzenia nowych oddziałów cieszących się zainteresowaniem (wykresy 4. i 5.).

Z roku na rok obserwujemy spadek liczby absolwentów szczecińskich gimnazjów, natomiast nabór utrzymywał się na wysokim i dość stabilnym poziomie. Jednak prognozy na rok bieżący mówią o dość dużym spadku liczby absolwentów szczecińskich gimnazjów, a co za tym idzie, przewidujemy również spadek naboru (wykres 6. na stronie 12.).

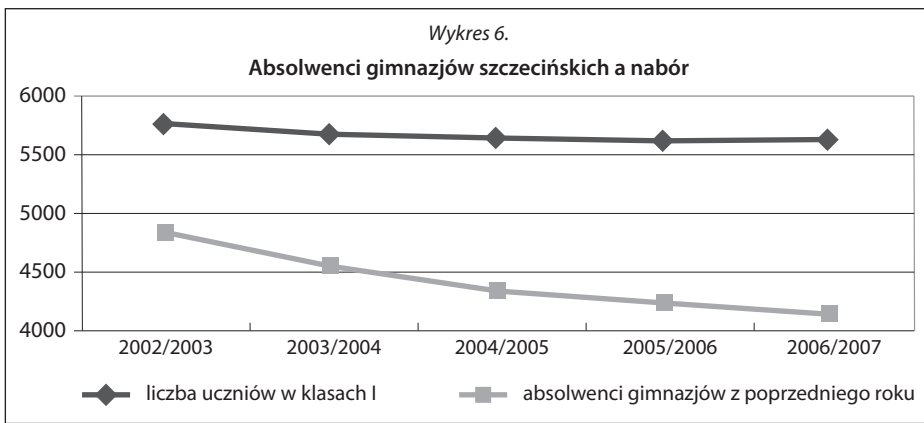
Na duży nabór w szczecińskich szkołach ponadgimnazjalnych ma wpływ napływ uczniów z całego województwa i dalszych rejonów kraju. Mapy na str. 12. przedstawiają migrację kandydatów w dwóch latach obowiązywania elektronicznego systemu naboru.

Oczywiście można byłoby mnożyć przykłady podobnych statystyk. Rekrutacja elektroniczna jest swoistą kopalnią wiedzy, co-roczenie wykorzystywaną przez wydział oświaty do tworzenia planów na lata następne.

Przyszłość

Jednym z priorytetów Narodowego programu edukacji na rzecz społeczeństwa informacyjnego jest wykorzystanie nowoczesnych technologii informacyjnych do zarządzania oświatą.² Współczesność wręcz wymusza stosowanie technik komputerowych w zarządzaniu. Dzięki walorom opisanego systemu naboru Wydział Oświaty zdecydował się przystąpić w ubiegłym roku do elektronicznej rekrutacji do gimnazjów, a w bieżącym do szkół podstawowych i przedszkoli.

System *Nabór*³ okazał się niezbędnym elementem pracy każdej szkoły. Jest nieomylny i niezawodny, w znacznym stopniu odciąża dyrekcję. Cały proces rekrutacji przebiega bardzo szybko i spokojnie. Uczniowie o wszystkich działaniach są powiadamiani na bieżąco przez WWW, co eliminuje stres związany z długim oczekiwaniem na wyniki rekrutacji. Koszt ponoszony przez szkoły jest niewspółmiernie mały do możliwości, jakie stwarza *Nabór*. Są nimi:

Przypisy

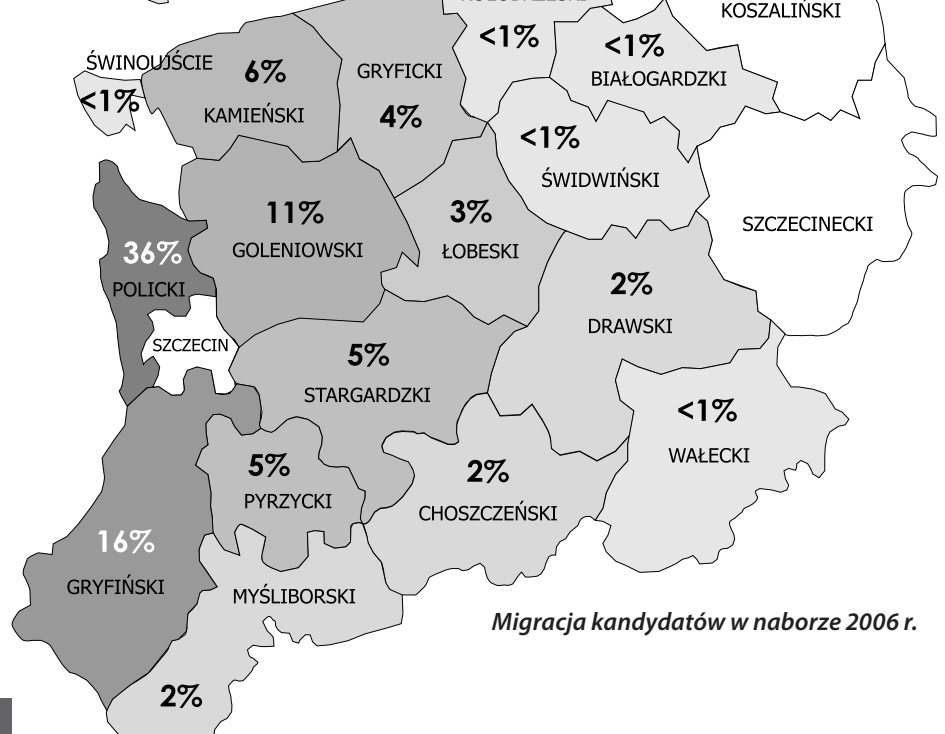
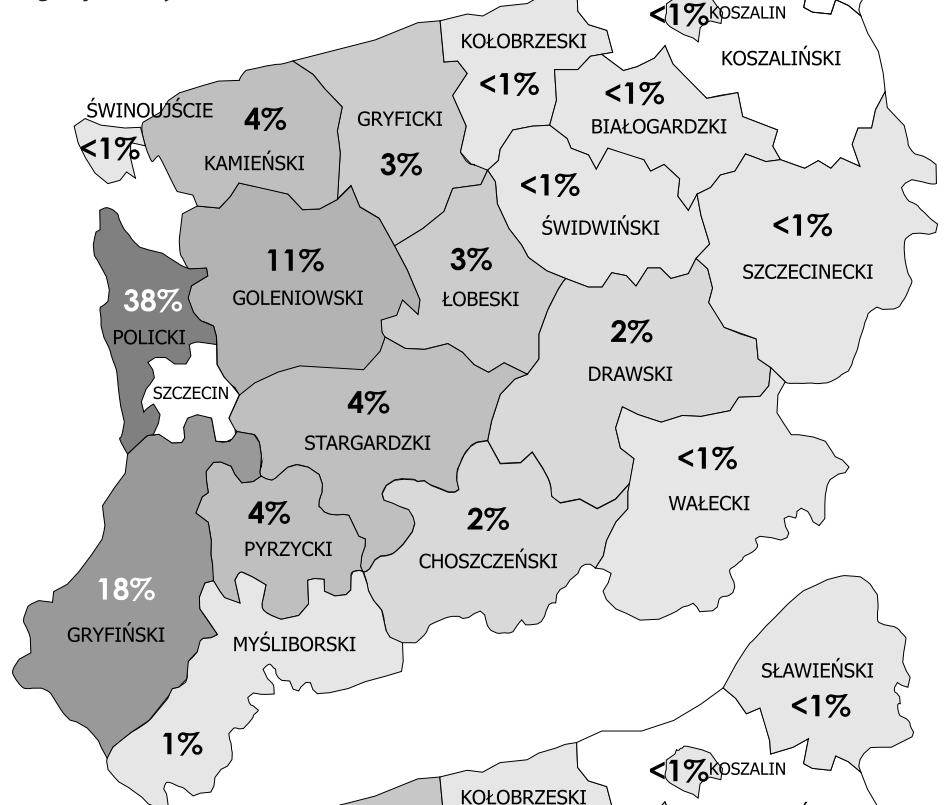
- Wszystkie dane pochodzą z raportów powstałych na bazie elektronicznej rekrutacji do szkół ponadgimnazjalnych. Materiały Wydziału Oświaty Urzędu Miasta Szczecin
- Biblioteczka Reformy, MEN o edukacji informatycznej, Warszawa sierpień 2001
- Nazwa *Nabór* jest stosowana przez Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe funkcjonujące przy Instytucie Chemii Bioorganicznej PAN z siedzibą w Poznaniu, która obsługiwała rekrutację Szczecinie w latach 2004, 2006.

- kompleksowa obsługa całego systemu:
  - definiowanie oferty edukacyjnej i przygotowanie informatora internetowego,
  - zmniejszenie liczby sytuacji konfliktowych,
- dotatkowe możliwości kandydatów:
  - weryfikacja danych przez Internet,
  - przeglądanie aktualnych informacji podczas całego procesu,
- kompletny zestaw danych statystycznych,
- pełna kontrola procesu rekrutacji we wszystkich szkołach,
- gwarantowany poziom bezpieczeństwa danych osobowych,
- udział użytkowników (pracownicy WOś, dyrektorzy szkół) w projektowaniu programu,
- dostosowanie oferty edukacyjnej szkół do aktualnych potrzeb uczniów,
- informacje dla kandydata, szkół, kuratora i jednostek prowadzących,
- automatycznie generowane i rozsyłane do szkół, kuratorium i WOś wyniki rekrutacji,
- zmniejszenie stresu ucznia związanego z niepewnością,
- optymalny i najbardziej korzystny ze względu na preferencje ucznia przydział do wybranych szkół i klas,
- szybkość i bezpieczeństwo.

Z perspektywy trzech lat użytkowania możemy stwierdzić, że system spełnia zakładane w nim nadzieje i prawdopodobnie na stałe zagości w naszej rzeczywistości oświatowej na każdym poziomie szkolnym, dając tym samym wkład w budowanie społeczeństwa informacyjnego w Polsce.

Wszystkie bieżące informacje o naborach można znaleźć na stronie poświęconej elektronicznemu naborowi: www.nabor.szczecin.pcss.pl. W chwili obecnej trwa nabór do gimnazjów, wkrótce rozpocznie się nabór do szkół podstawowych i przedszkoli oraz, już jak co roku, do szkół ponadgimnazjalnych. Wtedy też na bieżąco będą uaktualniane informacje o trwających rekrutacjach.

Migracja kandydatów w naborze 2004 r.

Migracja kandydatów w naborze 2006 r.

Zachodniopomorskie jest województwem, w którym zaledwie 7% dzieci z terenów wiejskich w wieku 3–5 lat jest objętych nauczaniem przedszkolnym. Dla porównania średnia krajowa to ok. 17%, zaś w województwie opolskim aż 44% dzieci uczęszcza do przedszkoli. Najwyraźniejsze dysproporcje w dostępie do wychowania przedszkolnego występują pomiędzy terenami miejskimi a wiejskimi. Według danych GUS wskaźnik jego upowszechnienia w r. szkol. 2004/2005 wyniósł w mieście 42,23%, a na wsi 16,7%.

Objęcie edukacją we wczesnym dzieciństwie ułatwia start szkolny; dzieci, które uczestniczą w dobrze zaprojektowanych programach edukacyjnych, lepiej sobie w szkole radzą, lepiej rozwijają zdolności werbalne i intelektualne, wykazują wyższe umiejętności społeczne i emocjonalne. Dostęp do edukacji przedszkolnej ma zasadnicze znaczenie dla rozwoju dziecka i dla efektów uzyskiwanych w całym procesie kształcenia. Jednak opinia publiczna postrzega przedszkole przede wszystkim jako instytucję opiekuńczą, marginalizując jego znaczenie kształcące.

Zachodniopomorski Oddział Regionalny Towarzystwa Przyjaciół Dzieci uruchamia od marca program *Wiejskie Ogniska Przedszkolne* finansowany z Europejskiego Fun-

Tam, gdzie brakuje przedszkoli

Katarzyna Krysztofiak

duszu Społecznego, który będzie realizowany na terenie 12 powiatów naszego województwa. Edukacją przedszkolną zostanie objętych ponad 500 dzieci zamieszkałych na wsi. W ramach projektu zakłada się utworzenie 41 grup przedszkolnych na obszarach wiejskich, tam gdzie nie ma przedszkoli ani żadnych placówek oświatowo-kulturalnych. Uczestnictwo w zajęciach będzie całkowicie bezpłatne.

Grupy będą funkcjonować w oparciu o sieć świetlic środowiskowych TPD, które funkcjonują na terenie województwa, prowadząc głównie zajęcia popołudniowe dla dzieci. Dzięki funduszom z programu ESF pomieszczenia przeznaczone dla grup przedszkolnych zostaną wyposażone w nowe meble przeznaczone specjalnie dla najmłodszych dzieci, pomoce i zabawki dydak-

tyczne. Znaczna część środków jest przeznaczona na szkolenie i wynagrodzenia dla zatrudnionych nauczycieli, sfinansowanie konsultacji logopedów i psychologów. Pewna kwota jest przeznaczona na wyżywienie i ewentualny dowóz dzieci do przedszkola, w przypadku gdy mieszkają w oddalonych miejscowościach.

Wysokie wymagania zostały postawione kandydatom na opiekunów grup: muszą mieć ukończone studia wyższe na kierunku pedagogika wczesnoszkolna i przedszkolna. Każdy z nich przejdzie dodatkowo 50-godzinny kurs przygotowujący. W grupach będzie też zatrudniony opiekun wspomagający dzieci w czynnościach „samoobsługowych”.

Szczecińskie TPD *Wiejskie Ogniska Przedszkolne* poprowadzi przez rok. Na tyle wystarczy środków z Funduszu. I chociaż w wielu gminach jest dostrzegana potrzeba uruchomienia przedszkoli, niestety brakuje środków własnych na ich prowadzenie. Stąd sieć świetlic, w których będą funkcjonować przez 5 godzin dziennie małe grupy przedszkolne, zapełnia bardzo ważną edukacyjną lukę. Trzeba pamiętać, że o wyrównywaniu szans edukacyjnych trzeba myśleć już na tych najwcześniejszych etapach rozwoju. Szczególnie w Zachodniopomorskiem, które od lat plasuje się na końcowych miejscach w tabelach wyników egzaminów zewnętrznych, ważne jest podjęcie działań obejmujących edukacją i opieką dzieci ze środowisk wiejskich. Edukacja, której problemy regionalne zaczynają być postrzegane przez instytucje wojewódzkie, w sposób szczególny powinna być wspierana właśnie na etapie przedszkolnym. Istnieje wiele doskonałych programów edukacyjnych, choćby *Klucz do uczenia się* rozwijany w Wielkiej Brytanii, a oparty na pedagogice Lwa Wygotskiego, które dają niezwykle możliwości rozwoju małego dziecka, jego osobowości i talentów. Trzeba tylko odpowiednich nakładów finansowych i promowania takiego stylu myślenia, które uczenie się traktuje jako przyjemność, a nie konieczność „pozbawiającą dzieciństwa”. ■

Miejscowości, w których będzie realizowany projekt *Wiejskie Ogniska Przedszkolne*

Powiat	Gmina	Miejscowość
Policki	Dobra Szczecińska	Dołuje
Stargardzki	Suchań	Brudzewice, Tarnowo, Wapnica
	Dobrzany	Krzemień, Biała
	Stargard Szczeciński	Krąpieł, Ulikowo, Strzyżno, Barzkowice
Gryfiński	Gryfino	Stare Brynki, Gradno, Daleszewo, Chwarstnica, Dołgie
Goleniowski	Goleniów	Krępsko, Kliniska, Lubczyna
	Maszewo	Darż, Bagna, Sokolniki
Choszczeński	Recz	Pomień
Kamieński	Kamień Pomorski	Benice
Łobeski	Węgorzyno	Mielno
Gryficki	Trzebiatów	Trzebusz, Gołańcz Pomorska
Sławieński	Malechowo	Kusice
	Świeszyno	Dunowo
Kołobrzeski	Gościno	Wartkowo
	Rymań	Rymań
	Dygowo	Gąskowo
	Kołobrzeg	Budzistowo, Korzystno, Drzonowo
	Siemyśl	Trzynik
Koszaliński	Manowo	Wyszewo
	Będzino	Strachomino
	Polanów	Rzeczycza Wielka, Bożenice
Świdwiński	Świdwin	Lekowo
	Brzeżno	Słonowice

Dyrektorskie dylematy

Sławomir Osiński

dyrektor SP nr 47 w Szczecinie

Kilka uwag o zarządzaniu w oświacie

Celem państwa i wszystkich ludzi związanych z oświatą jest jak najlepsze jej funkcjonowanie. Nie zawsze jednak działania władz oświatowych, samych szkół oraz ich dyrektorów są tak odbierane i nie zawsze są prowadzone z należytą starannością. Dlatego o oświacie trzeba rozmawiać, słuchać wszystkich opinii, lecz najważniejsze są konkretne decyzje podejmowane nie dla celów bieżących, ale uwzględniające perspektywę lat i złożoność materii oświatowej.

Konieczność lepszego zarządzania szkołami w Polsce wynika nie tylko z potrzeby nadrobienia zaległości z okresu epoki realnego socjalizmu. Reforma oświaty jest wdrażana przede wszystkim w sferze programowej i organizacyjnej, ale żeby sprostać jej wymaganiom, konieczne jest także zmodyfikowanie systemu zarządzania szkołą.

Centralizacja w oświacie nie jest dobrym pomysłem. Sądzę, że kondycja polskiej szkoły powinna głównie zależeć od dyrektora szkoły, kontrolowanego przede wszystkim przez rodziców. W zakresie polityki państwa i nadzoru nad jej realizacją przez gminy (nie zgadzam się tu ze stanowiskiem Związku Miast Polskich, które sugeruje ograniczenie kompetencji kuratorów) ważną rolę pełni kurator oświaty. Jest on przede wszystkim reprezentantem państwa i z jego nadania sprawuje nadzór nad oświatą, dlatego też jego samodzielność jest w naturalny sposób ograniczona – musi działać w ramach obowiązującego prawa, procedur i programu rządu. Niemniej jednak posłannictwo swe powinien realizować nowoczesnie i skutecznie, w czym może mu pomagać duża autonomia oraz możliwość realizacji autorskiej koncepcji zarządzania.

Dlatego też swą koncepcję przedstawię w sposób nieco odmienny, bez odwoływania się do tradycyjnego schematu funkcjonowania urzędu kuratorskiego, pomijając obowiązki wynikające z rozporządzeń, lecz według postulatów niedawno zmarłego teoretyka zarządzania, Petera Druckera, który pytany o przyszłość cywilizacji i zarządzania, patrząc z perspektywy swojego życia, powiedział: „Nadchodzi era szkoły”.

W tej erze rola ministra, kuratora, dyrektora szkoły polega na jak najlepszym zarządzaniu, które jest niezwykle trudne, bo dotyczy człowieka i jego przyszłości. Bez humanistycznego nastawienia, opartego na podstawowych wartościach wywodzących się z Dekalogu, nie ma sprawnie funkcjonującego przedsiębiorstwa, instytucji czy systemu.

Poniżej przedstawiam najważniejsze tezy dotyczące zarządzania oświatą przez kuratorów, w nawiązaniu do założeń P. Druckera (P. Drucker, 1988 za A.K. Koźmiński: *Zarządzanie [w:] Zarządzanie. Teoria i praktyka*, 1999, s. 136–141).

1. Zarządzanie dotyczy przede wszystkim ludzi.

- Zawsze mieć na uwadze, że podmiotem edukacji jest uczeń, którego system szkolny ma wykształcić na mądrego człowieka, świadomego swej historii Polaka i obywatela świata;
- Zintensyfikować pomoc merytoryczną dla dyrektorów szkół, zwłaszcza tych, które osiągają słabe wyniki w testach egzaminacyjnych i na maturze;
- Zrekonstruować i zmodernizować system wspomaganie metodycznego, przybliżyć metodyka, doradcę i wizytatora do szkoły i nauczyciela – kurator powinien w porozumieniu z samorządem wojewódzkim i samorządami gminnymi koordynować działalność ośrodków doskonalenia nauczycieli i maksymalnie wspierać ich działalność;
- Wspierać i motywować dyrektorów i nauczycieli – innowatorów, umożliwiając im rozpowszechnianie swych osiągnięć;
- Szczególną opieką otoczyć inicjatywy społeczne dotyczące zwłaszcza małych wiejskich szkół – służyć im pomocą prawną i merytoryczną;
- Wspierać działania samokształceniowe – wspomagać je od strony organizacyjnej i prestiżowej;
- Zadbać o właściwe stosunki międzyludzkie w kuratorium i delegaturach, doskonalić wdrażanie do pracy zespo-

łowej i wspólnego poczucia odpowiedzialności za powierzoną misję;

- W zakresie szkolnictwa zawodowego mieć na uwadze rynek pracy, z uwzględnieniem perspektywy rozwoju gospodarczego danego regionu oraz możliwości tworzenia nowych miejsc pracy.
- ### 2. Zarządzanie jest głęboko osadzone w kulturze.
- W zakresie wychowania mieć na uwadze proponowany przez rodziców system wartości;
  - Zwiększyć rolę wychowawczą szkoły poprzez koordynację i wspomaganie działań opiekuńczo-wychowawczych z rodzicami, organizacjami pozarządowymi i Kościołem;
  - Zacieśnić i zintensyfikować współpracę z samorządami gminnymi oraz wójtami, burmistrzami i prezydentami miast – ideałem byłoby uczestniczenie przedstawicieli kuratorium i delegatur w pracach lokalnych komisji do spraw edukacji;
  - W celu lepszego organizacji ustalać z organami prowadzącymi wspólne terminy narad i dużych imprez oświatowych;
  - Wspomagać organizacje skupiające rodziców zaangażowanych w poprawę systemu oświatowego;
  - Inicjować, koordynować i wspomagać (w miarę istniejących środków – również dofinansować) działania zmierzające do obcowania dzieci z ośrodków wiejskich i zaniedbanych z wysokimi formami kultury.
- ### 3. Zarządzanie wymaga prostych i zrozumiałych wartości, celów działania i zadań jednoczących wszystkich uczestników organizacji.
- Ograniczyć mierzenie i raportowanie do ustawowego minimum;
  - W pomiarze jakości pracy szkoły szczególną uwagę zwrócić na uzyskane postępy (pomiar na „wejściu” i „wyjściu”) z uwzględnieniem specyfiki demograficznej i środowiskowej placówki;
  - Wspomagać i wymagać „przejrzystości” w zarządzaniu podległymi placówkami, dbać o jawność przyjętych priorytetów nadzoru oraz wymagań dotyczących jakości pracy placówek oraz sposobów badań i kontroli ich realizacji;
  - Wykreować poczucie wspólnoty działań w systemie zachodniopomorskiej oświaty – doprowadzić do pełnej ciągłości i koordynacji kształcenia i wy-

- chowania na wszystkich szczeblach edukacyjnych; wspierać wszystkie działania w tym zakresie we współpracy z organami prowadzącymi;
- Dbać o przestrzeganie praw związków zawodowych i ich członków, jak najintensywniej konsultować z nimi (poza wynikającymi z ustawy o związkach – co jest oczywiste) wszelkie przedsięwzięcia, zwłaszcza mające charakter daleko idącej zmiany;
  - Wspierać działania i szkolenia mające na celu pokazanie, jak powinna prawidłowo funkcjonować wspólnota szkolna: środowisko – uczniowie – rodzice – nauczyciele i pracownicy (tu: związki zawodowe) – Kościół – organy nadzoru;
  - Koordynować i zorganizować, w miarę możliwości z udziałem organów prowadzących, współpracę szkół z zakładami pracy w zakresie: kompetencji zawodowych, wizerunku zawodowego absolwenta, form, poziomów i profili kształcenia, możliwości realizacji zajęć dydaktycznych w zakładzie pracy oraz ponoszenia kosztów kształcenia uczniów (podjąć inicjatywę stworzenia międzygminnego funduszu wspomagania kształcenia zawodowego).
4. *Zarządzanie powinno doprowadzić do tego, by organizacja była zdolna do uczenia się.*
- Wspierać i motywować placówki do zdobywania uznanych certyfikatów jakości (regionalne certyfikaty jakości, SUS, ISO i inne);
  - Dbać o regularne podnoszenie kwalifikacji i umiejętności przez pracowników kuratorium i delegatur;
  - Uczestniczyć czynnie w najistotniejszych konferencjach oświatowych w Polsce i za granicą, wpływać na organy prowadzące, aby umożliwiały uczestniczenie w nich jak największej liczbie dyrektorów;
  - Wdrażać procedury powodujące, że szkoła staje się organizacją uczącą się;
  - Wspierać przygotowanie nauczycieli do nowych ról w społeczeństwie opartym na zarządzaniu i operowaniu informacją i wiedzą.
5. *Zarządzanie wymaga ciągłego komunikowania się, czyli doskonałego obiegu i wymiany informacji.*
- Zwiększyć częstotliwość wizyt wspomagających pracę szkół przez pracowników kuratorium i delegatur;
  - Stworzyć, w oparciu m.in. o SIO, bazy danych o nadzorowanych szkołach i placówkach, ze szczególnym uwzględnieniem dobrych i słabych w danym okresie stron placówki;
  - Odstępować od dużych konferencji informacyjnych na rzecz regionalnych o charakterze warsztatowym;
  - Zadbać o rzetelną informację zwrotną z delegatur i poszczególnych placówek;
  - Koordynować i inicjować szkolenia dyrektorów dotyczące komunikowania się i współpracy z mediami;
  - Prowadzić przejrzystą i rzetelną politykę informacyjną wobec społeczeństwa.
6. *Zarządzanie wymaga rozbudowanego systemu wskaźników pozwalających stale i wszechstronnie monitorować, oceniać i poprawiać jakość funkcjonowania.*
- Zmienić tzw. mierzenie jakości (zgodnie z wymaganym ustawowo minimum), tak by zapewniło sporządzenie rzetelnego i pożytecznego dla danej placówki raportu o jakości edukacji, z uwzględnieniem postępu między początkiem a końcem mierzenia;
  - Zapewnić dyrektorom placówek poprzez kuratorium i ośrodki metodyczne dostęp do wystandaryzowanych prostych narzędzi do mierzenia;
  - Zwiększyć nadzór nad spełnianiem wymogów prawa przez szkoły niepubliczne;
  - Wspierać i inicjować wszystkie działania zmierzające do poprawy w zakresie systemu doradztwa metodycznego;
  - Dokonać jak najszybszej analizy pracy poradni psychologiczno-pedagogicznych i dokonać korekty w zakresie ich nadzoru oraz merytorycznych wymagań, powodując przybliżenie ich do szkół oraz odbiurokratyzowanie funkcjonujących tam procedur;
  - Dokonać dobrego rozeznania przyczyn słabszych wyników egzaminacyjnych i wdrożyć skuteczny i regularnie monitorowany system naprawczy w placówkach, które tego wymagają.
7. *Zarządzanie musi być jednoznacznie zorientowane na podstawowy i najważniejszy rezultat, jakim jest zadowolony klient.*
- Być ostrożnym i zasięgać niezależnych konsultacji w przypadku opiniowania likwidacji czy przekształceń szkół; szczególnie mieć na uwadze oddzielenie gimnazjów od szkół podstawowych i dbałość o szkoły pracujące w tzw. środowiskach trudnych i wiejskich oraz świadomość, że wszystkie zmiany po-
- winny być rozważane z uwzględnieniem konsekwencji na co najmniej 10 najbliższych lat;
- Wspierać społeczne inicjatywy ze szczególnym uwzględnieniem likwidacji sfer zapaści cywilizacyjnej, stworzenia możliwości szerszego wsparcia przez prywatnych sponsorów działalności pozalekcyjnej wszystkich rodzajów, a także rozpowszechniania sztuki, w szczególności zaś propagowania książki, czytelnictwa i rozwoju technologii informatycznych;
  - Współpracować i konsultować projekty edukacyjne z organizacjami skupiającymi rodziców;
  - Prowadzić działania, aby na każdym etapie edukacyjnym uwzględniać kształtowanie postaw patriotycznych, odpowiedzialności, rzetelności, dążenia do wysokich osiągnięć, gotowości do inicjatyw innowacyjnych, umiejętności i potrzeby uczenia się ustawicznego oraz korzystania z różnych źródeł wiedzy;
  - Przyjąć akceptowaną przez rodziców koncepcję wychowawczą zmierzającą do wyeliminowania przestępczości i zachowań aspołecznych z życia szkolnego i realizować ją w ścisłej współpracy z policją i organami wymiaru sprawiedliwości;
  - Współdziałać w tworzeniu środowiska wspierającego szkołę w zakresie systemowych rozwiązań służących doskonaleniu jakości jej pracy oraz udzielania pomocy i wsparcia w rozwiązywaniu problemów i doskonaleniu zawodowym;
  - Inspirować jednostki samorządu terytorialnego i inne instytucje do współuczestnictwa w procesie wychowania oraz do podejmowania działań na rzecz zapewnienia dzieciom i młodzieży opieki, organizacji czasu wolnego, wypoczynku, pomocy materialnej – szczególnie na terenach zagrożonych patologiami;
  - Popierać wszelkie inicjatywy samopomocowe, szczególnie zmierzające do zorganizowania oświaty, wypoczynku i opieki w małych gminach wiejskich, zapewnić organizatorom jak najdalej idącą pomoc merytoryczną i prawną;
  - Współpracować, zwłaszcza w zakresie kształcenia nauczycieli, z uczelniami wyższymi regionu.
- Do realizacji zadań statutowych oraz przedstawionych powyżej priorytetów jest potrzebne sprawnie funkcjonujące kurato-

rium i delegatury, których pracownicy powinni mieć świadomość odpowiedzialności za powierzone im zadania i być wdrożeni do pracy zespołowej.

W związku z polityką MEN dotyczącą wychowania w szkole warto powołać w kuratoriach nowe wydziały – Wychowania oraz Wspomagania Inicjatyw Społecznych, które powinny się zajmować między innymi rodzinnymi domami dziecka (warto zarządzanie nimi przywrócić do kompetencji MEN), szeroko pojętą działalnością pozalekcyjną, szkolnym sportem oraz analizą i oceną efektów działalności wychowawczej i opiekuńczej, a także wspomaganiem szkół i placówek w dziedzinie zapobiegania patologii społecznej oraz organizowaniu pomocy profilaktyczno-wychowawczej. Mogłyby też

W czasach industrialnych stosunki społeczne wyznaczała produkcja przemysłowa, obecnie świat cywilizowany zaczyna opierać się na społeczeństwie opartym na wiedzy. Mówi się nawet, że wkroczyliśmy w epokę zarządzania informacją. Do takiego modelu musi się również dostosować szkoła, która w większości swych założeń bazuje jeszcze na regułach epoki industrialnej. Dziś proces uczenia się jest rozciągnięty na całe życie; ludzie uczą się nieustannie w miejscu pracy, a wielu z nich dokształca się na kursach doskonalenia zawodowego oraz studiuje na uczelniach wyższych. Rośnie także popularność studiów doktoranckich, które powoli przestają być domeną li tylko naukowców. Ekonomicznymi podwalinami dla takiej sytuacji jest nowoczesnie zarządzana szkoła. Nowoczesność tej instytucji polega na jakości personelu i umiejętnym zarządzaniu jego działaniami.

Jednakże we współczesnych systemach politycznych oświatą zajmują się wyspecjalizowane instytucje, które mniej lub bardziej biurokratyzują ją i nie zawsze wpływają na nią korzystnie. Nie chcę podważać sensu istnienia ministerstwa zajmującego się edukacją, lecz ważne jest, żeby miało ono kontakt z problemami nurtującymi szkoły. Nie wystarczą informacje statystyczne przekazywane z kuratoriów oraz organów prowadzących; potrzebna jest żywa, nieprzetworzona informacja – którą mogą zapewnić zarządzający szkołami dyrektorzy i nauczyciele. Dlatego tak ważna jest rola związków zawodowych i struktur pozarządowych, które powinny być partnerem dla agend rządowych.

W przypadku dyrektorów szkół taką organizacją jest Ogólnopolskie Stowarzyszenie

wspomagać wszelkie inicjatywy społeczne zmierzające do poprawy jakości wychowania, zwłaszcza na terenach objętych biedą i patologiami. Ich zadaniem byłoby koordynowanie i nadzorowanie działalności pozalekcyjnej i pozaszkolnej, wycieczek, sportu szkolnego, krajoznawstwa i turystyki, konkursów, olimpiad i turniejów oraz inspirowanie jednostek samorządu terytorialnego do współuczestnictwa w procesie wychowania. Powinny także podejmować działania na rzecz zapewnienia dzieciom i młodzieży opieki, organizacji czasu wolnego, wycieczek i pomocy materialnej.

Każda ze szkół jest wyjątkowa przez swoją misję, ofertę edukacyjną, wyznawany system wartości. Tym samym każda z nich tworzy własną, indywidualną kulturę szko-

ły. Na styl kierowania szkołą, na jej wyjątkową kulturę, sposób kierowania ludźmi, program wychowawczy ma wpływ preferowany przez dyrektora styl zarządzania szkołą. Od dyrektora szkoły zależy nie tylko zaangażowanie nauczycieli w proces budowania jej jakości, ale przede wszystkim motywowanie nauczycieli do tworzenia nowej oferty. Jest ważne, aby umiejętności dyrektora szkoły służyły przede wszystkim rozwojowi kreatywności, twórczości i odpowiedzialności pojedynczych nauczycieli. To od nich wszystkich będzie zależeć jakość funkcjonowania szkoły. Takich twórczych dyrektorów powinni wspierać kuratorzy. Nie da się też osiągnąć poprawy w polskiej oświacie bez znaczącego podniesienia statusu majątkowego nauczyciela. ■

OSKKO – ważny partner do rozmów

Kadry Kierowniczej Oświaty. Jego najważniejszymi celami są: działania na rzecz zwiększenia efektywności polskiego systemu szkolnego, popularyzowanie wiedzy z zakresu zarządzania i prawa w oświacie, oddziaływanie sposobami prawnie dozwolonymi na władze samorządowe i państwowe w sprawach służących rozwojowi edukacji, wysuwanie postulatów w tym zakresie, wspomaganie kadry kierowniczej oświaty oraz wymiana informacji, doświadczeń i ułatwianie kontaktów w tym środowisku. OSKKO stało się ważnym partnerem w rozmowach z ministrem edukacji i innymi reprezentantami władzy państwowej.

Warto zauważyć, że na tle kraju – to obserwacja z konferencji organizowanych przez OSKKO – Szczecin prezentuje się niezwykle nowoczesnie. Wykształcone przed laty mechanizmy zarządzania oświatą są skuteczne, mało podatne na wahania polityczne i w niewielkim stopniu pozwalające na szkodliwe dla szkoły zapędy centralistyczne urzędu, a wiele problemów organizacyjnych, dręczących zwłaszcza mniejsze ośrodki, w ogóle w chwili obecnej nie istnieje. System funkcjonowania przedszkoli, mimo nie najniższych opłat, jest na miarę europejską, wspomaganie finansowe zajęć pozalekcyjnych oraz pracy z uczniem zdolnym – z naszego punktu widzenia mizerne i niepełne – dla wielu gmin, wyłączając kilkanaście bogatych mikrusów, jest przedmiotem zazdrości.

Również Kuratorium Oświaty w Szczecinie wyróżnia się, jeśli chodzi o propagowanie programów jakościowych, relacje wizy-

tator–dyrektor i otwarcie na zmiany. Konfrontacja sposobów zawiadywania oświatą w naszym regionie i mieście z resztą kraju pozwala twierdzić, że przynajmniej w tej dziedzinie jesteśmy w czołówce. Pozostają wprawdzie nie najlepsze wyniki egzaminów i matur, jednak coraz głośniejsze są głosy mówiące o związku poprzednio wymienionych z rzetelnością sprawdzania. Potwierdzają to także docierające do mnie głosy z wyższych uczelni – nasi „średni” maturzyści radzą sobie bez problemów, zaś „świecni” z województw o największych wynikach odpadają lub mają problemy. Może warto zbadać związek wyników matur z osiągnięciami na studiach?

Spotkania i dyskusje na konferencjach organizowanych przez OSKKO uświadamiają jednak, że najważniejsi w oświacie są ludzie, a potem przepisy. Ograniczony, mściwy czy po prostu nierozumny dyrektor, urzędnik, kurator, wóldarż gminy może czasem wyrządzić więcej szkody niż niedobre rozporządzenie. Jeśli bowiem edukacją zajmą się kompetentne osoby o otwartym światopoglądzie, powoli zniknie także problem niedobrego prawa. Na koniec pragnę dodać, że w kwestii zenująco niskich pensji nauczycielskich i absurdałnego systemu awansu będącego specyficzną formą regulacji płac od paru lat stanowisko OSKKO pozostaje niezmiennie. Warunkiem funkcjonowania nowoczesnego państwa są wysokie nakłady na oświatę, badania naukowe i godziwe wynagrodzenie dla pedagogów wszelkiej specjalności. Wtedy każda reforma się uda. ■

*Przemoc zawsze jest okrutna,
nawet jeśli słuszny jest jej powód.*

Friedrich Schiller

Mobbing w polskim prawie

Anna Oleszak, Uniwersytet Szczeciński

Coraz częściej artykuły prasowe donoszą o przypadkach mobbingu w miejscu pracy. Pracownicy hipermarketów, urzędów państwowych, szkół, uczelni, a nawet zakładów pracy chronionej, są poddawani działaniom mobbingowym ze strony kierowników, dyrektorów, innych zwierzchników czy kolegów z pracy. Zjawisko mobbingu stało się ważnym problemem społecznym, dostrzeżonym w krajach UE przez wielu ustawodawców narodowych. Uznali oni potrzebę prawnego uregulowania tego problemu na poziomie państw członkowskich, a nawet na poziomie wspólnotowym.

Słowo mobbing, choć jest słowem nowym, opisuje zjawisko, które w Polsce można zaobserwować już od wielu lat. Mobbing (z ang. mobb – napastować, napadać, rzucać się na kogoś lub coś) oznacza terror psychiczny: zaczepianie, izolowanie, obmawianie, nieprzyjazne wypowiedzi i zachowania grupy lub osoby w stosunku do drugiej osoby lub grupy, mające na celu wyłączenie konkretnej osoby z grupy koleżeńskiej, zawodowej lub z życia.¹

Mobbing jest bezpodstawnym, ciągłym i długotrwałym dręczeniem, zastraszaniem, prześladowaniem, szykanowaniem człowieka w pracy nie tylko przez przełożonego, ale i czasem także przez współpracowników, powodującym poczucie bezsilności, upokorzenia i krzywdy. Może mieć formę prześladowania bezpośredniego lub pośredniego.² Bezpośrednie prześladowanie polega na otwartym ataku ofiary (werbalnym i fizycznym) a pośrednie na odizolowaniu jej od reszty grupy i doprowadzenie do wyobcowania i odrzucenia. Jest to wrogie i nieetyczne powtarzające się zachowanie, prowadzące w konsekwencji do ogólnego złego samopoczucia i pogorszenia stanu zdrowia ofiary.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej stanowi, że każdy ma prawo do ochrony prawnej swej czci i dobrego imienia, że godność jest źródłem wolności, dobrem nienaruszalnym osób korzystających z ochrony władz publicznych, że każdy ma obowiązek szanowania wolności i praw innych ludzi.³ Samo pojęcie *mobbing* funkcjonuje prawnie w naszym kraju od 1 stycznia 2004 roku, kiedy mobbing stał się pojęciem normatywnym, funkcjonującym w polskim kodeksie pracy (art. 94.³). Jednak zjawisko przemocy psychicznej było od zawsze wpisane w relacje pracownicze i często pojawiało się w stosunkach przełożony – podwładny.

Badania przeprowadzone przez Centralny Instytut Ochrony Pracy ujawniają, że grupą najbardziej narażoną na występowanie terroru są nauczyciele. W Polsce około 14% przypadków stosowania mobbingu dotyczy tej właśnie grupy zawodowej. Również badania przeprowadzone przez Międzynarodową Organizację Pracy potwierdzają, że nauczyciele należą do jednej z grup podwyższonego ryzyka.

Szacuje się, że, podobnie jak w innych krajach Unii Europejskiej, mobbingowi w Polsce poddanych jest od 4% do 15% pracowników. Badania przeprowadzone przez Centralny Instytut Ochrony Pracy ujawniają, że grupą najbardziej narażoną na występowanie terroru są nauczyciele. W Polsce około 14% przypadków stosowania mobbingu dotyczy tej właśnie grupy zawodowej. Również badania przeprowadzone przez Międzynarodową Organizację Pracy potwierdzają, że nauczyciele należą do jednej z grup podwyższonego ryzyka.⁴ Badania Pomorskiego Instytutu Demokratycznego z 2002 roku, przeprowadzone z udziałem prawie 500 przedstawicieli oświaty (nauczycieli, pedagogów i wychowawców), wskazują na zastraszająco wysoką skalę tego zjawiska; aż 61,5% badanych odpowiedziało, bowiem że było poddawane mobbingowi dłużej niż pół roku.⁵

Jak bronić się przed mobbingiem? Co zrobić, gdy staniemy się jego ofiarą? Jakie środki prawne przysługują osobie poszkodowanej?

Na podstawie wspomnianego wyżej art. 94³ kodeksu pracy (k.p.) ustawodawca zobowiązał pracodawcę do przeciwdziałania mobbingowi.⁶ Oznacza to, że na pracodawcę ciąży obowiązek podjęcia odpowiednich działań, aby mobbing nie występował w zakładzie pracy. Nie chodzi tutaj tylko o to, aby mobbingu nie stosował sam pracodawca bądź osoba zarządzająca zakładem w jego imieniu, ale także inni pracownicy tego zakładu, w tym przede wszystkim każdy pracownik wchodzący w skład szeroko pojętej kadry kierowniczej.

Pracodawca odpowiada więc, na zasadzie ryzyka podmiotu zatrudniającego, za sytuacje mobbingowe, które mogą się zdarzyć w jego zakładzie pracy, niezależnie od tego, czy to on podejmuje działania wypełniające znamiona mobbingu czy też podlegli mu pracownicy. Nawet jeżeli w konkretnym przypadku będzie można ewidentnie ustalić winę określonego kierownika niższego szczebla, pracodawca nie uwolni się od odpowiedzialności odszkodowawczej, gdyż tylko on jest jej adresatem.

Niezależnie od odpowiedzialności odszkodowawczej pracodawcy może on być pociągnięty do odpowiedzialności karnej z art. 218. kodeksu karnego (k.k.) za to, że złośliwie lub uporczywie narusza prawa pracownicze wynikające ze stosunku pracy. Analiza porównawcza komentowanego przepisu ze wskazanym artykułem kodeksu karnego prowadzi do wniosku, że w każdym przypadku udowodnionego mobbingu byłaby podstawa do postawienia zarzutu przestępstwa z art. 218. k.k. zagrożonego grzywną, karą ograniczenia wolności albo karą pozbawienia wolności do lat 2. Ponadto pracodawca swym zachowaniem może odpowiadać karnie poprzez wypełnianie znamion przestępstw określonych w innych artykułach kodeksu karnego, np. na podstawie art. 156. za spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, art. 157. za spowodowanie naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia, art. 191. § 1. za stosowanie przemocy lub groźby karalnej, art. 207 za znęcanie się fizyczne i psychiczne itd.⁷

Zgodnie z § 3. art. 94.³ k.p. pracownik, u którego mobbing spowodował rozstrój

zdrowia, może dochodzić od pracodawcy odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. Z uwagi na to, że ustawodawca zaznaczył jedynie prawo podmiotowe pracownika do dochodzenia zadośćuczynienia, na podstawie art. 300. k.p. znajdują zastosowanie w takim postępowaniu odpowiednie przepisy kodeksu cywilnego (zobacz art. 445. k.c.).⁸

Natomiast w myśl § 4. art. 94.³ k.p. pracownik, który wskutek mobbingu rozwiązał umowę o pracę, ma prawo dochodzić od pracodawcy odszkodowania w wysokości nie niższej niż minimalne wynagrodzenie za pracę, ustalane na podstawie przepisów Ustawy z 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (ustalone na 2007 rok w wysokości 936,00 zł).⁹ Górna wysokość odszkodowania nie jest ograniczona.

Pod pojęciem *rozwiązanie umowy o pracę* należy rozumieć:

- rozwiązanie umowy o pracę przez pracownika za wypowiedzeniem (art. 30. § 1. pkt 2. k.p.),
- rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia na podstawie art. 55. § 11. k.p.

Porozumienie stron nie należy do znamion komentowanego przepisu, ponieważ nie jest to rozwiązanie umowy przez pracownika w formie jednostronnego oświadczenia woli, a taka forma wynika z komentowanego przepisu. Niepoprawne byłoby rozwiązanie umowy przez pracownika na podstawie art. 55. § 1. k.p., kiedy to zostanie wydane orzeczenie lekarskie o szkodliwości wykonywanej pracy na zdrowie pracownika, a pracodawca nie przeniesie pracownika do innej odpowiedniej pracy, ponieważ nawet w zbiegu z tą okolicznością rozwiązanie umowy z powodu mobbingu wyczerpie przesłanki art. 55. § 11. k.p. Z uwagi na to, że ta forma rozwiązania stosunku pracy jest korzystniejsza dla pracownika, toteż ona będzie podstawą jego ustania, a nie art. 55. § 1. k.p.

W przypadku rozwiązania umowy z powodu mobbingu na podstawie art. 55. § 11. k.p. pracownik jest uprawniony do żądania odszkodowania z tytułu rozwiązania umowy z powodu mobbingu na podstawie art. 94.³ § 4 k.p. oraz odszkodowania z tytułu rozwiązania umowy z powodu ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków względem pracownika – na podstawie art. 55. § 11. k.p.

Odszkodowania te stanowią odrębne tytuły prawne i dlatego będą przysługiwać pracownikowi niezależnie. W przypadku rozwiązania umowy o pracę z powodu mob-

bingu za wypowiedzeniem pracownik będzie uprawniony do żądania odszkodowania tylko na podstawie art. 94.³ § 4. k.p.

Zgodnie z art. 94.³ § 5. k.p., oświadczenie pracownika o rozwiązaniu umowy o pracę z powodu mobbingu należy złożyć w formie pisemnej oraz uzasadnić, wskazując przyczynę charakteryzującą mobbing.

W przypadku wypowiedzenia umowy o pracę w pisemnym oświadczeniu trzeba podać skonkretyzowaną przyczynę mobbingu. W razie rozwiązywania umowy w trybie art. 55. § 11. k.p. w pisemnym oświadczeniu woli trzeba także skonkretyzować tę przyczynę, charakteryzując ją jako mobbing i równocześnie ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków pracodawcy względem pracownika. W razie badania takiej sprawy przez inspektora pracy można powołać się na protokół z kontroli Państwowej Inspekcji Pracy.

Dochodzenie odszkodowania na podstawie art. 94.³ § 4. k.p. w wysokości minimalnego wynagrodzenia może nie przybierać formy sporu sądowego, jeżeli okoliczności wskazujące na mobbing są oczywiste albo zostały uznane przez inspektora pracy.

Trzeba jednak pamiętać, że inspektor pracy nie jest organem uprawnionym do rozstrzygania sporów ze stosunku pracy. W niektórych natomiast przypadkach, na podstawie dokonanych ustaleń w czasie kontroli, może uznać, że postępowanie pracodawcy wyczerpuje definicję mobbingu. W przypadku jednak żądania przez pracownika wyższego odszkodowania niż minimalne wynagrodzenie i niedojścia do porozumienia z pracodawcą spór oczywiście może rozstrzygnąć tylko sąd pracy.¹⁰

Jak wskazano wyżej, pracodawca odpowiada względem pracownika za wszelkie przejawy mobbingu, także gdy ich sprawcą jest inny pracownik. Wskazuje się wszakże, że pracownik jest uprawniony do dochodzenia od swego współpracownika, który był bezpośrednim sprawcą czynności mobbingowych, odszkodowania na podstawie art. 24. § 2. kodeksu cywilnego (naprawienie szkody majątkowej powstałej w wyniku naruszenia dobra osobistego).¹¹

Sam pracownik stosujący mobbing narusza obowiązek przewidziany w art. 100. § 2. pkt 6. k.p, czyli obowiązek przestrzegania w zakładzie pracy zasad współzycia społecznego. Zachowanie to może uzasadniać nawet rozwiązanie przez pracodawcę stosunku pracy za wypowiedzeniem lub bez wypowiedzenia z winy pracownika z powodu ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych.¹²

Sprawy dotyczące mobbingu są rozstrzygane przez sądy pracy. Warto dodać, że w odróżnieniu od innych sądów pracownika może tutaj reprezentować nie tylko adwokat lub radca prawny. W jego imieniu może występować także przedstawiciel związków zawodowych, społeczny inspektor pracy lub inny pracownik danego zakładu pracy.

Jeszcze rok temu, zgodnie z art. 263 k.p., postępowanie w sprawach o roszczenia ze stosunku pracy było wolne od opłat sądowych. Zasadę tę zmieniła ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Zgodnie z jej przepisami w sprawach, w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza 50 tys. zł, za złożenie pozwu nie trzeba płacić. Jeżeli jednak roszczenia pracownika przekraczają kwotę 50 tys. zł, pracownik musi wnieść opłatę w wysokości 5 proc. wartości przedmiotu sporu. Wpis nie może być niższy niż 30 zł i nie może być wyższy niż 100 tys. zł. Niezależnie od tego, jakiej kwoty pracownik domagał się w sądzie, musi zapłacić 30 zł opłaty podstawowej, jeżeli odwołuje się do sądu drugiej instancji.¹³

Zapisy wprowadzone do nowego kodeksu są niewystarczające, choć i tak stanowią rewolucję w polskim prawie. Społeczni inspektorzy pracy wskazywali na brak instrumentów w naszym prawie do egzekwowania obowiązków pracodawcy. To osoba nękana musi udowodnić istnienie mobbingu. Mobbing trudno zdiagnozować i udowodnić, dlatego osoba pokrzywdzona powinna wszystkie zdarzenia zapisywać i rozmawiać z mobberem w obecności osób trzecich. W Polsce nie robi się badań o szkodliwości mobbingu i jego niekorzystnym wpływie na działalność firmy: obniżenie wydajności, absencje, leczenia, urlopy zdrowotne, odszkodowania. Dla przykładu w Niemczech obliczono, że bezpośredni koszt psychologicznej przemocy w przedsiębiorstwie zatrudniającym 1000 osób wynosi 112 tys. USD rocznie, koszty pośrednie kształtują się zaś na poziomie 56 tys. USD.¹⁴

Nasze prawo jest niespójne, sprzyjające pewnym grupom interesów, a nie dobru społecznemu. Konieczny jest obywatelski nacisk na tworzących prawo. Zmiany w kodeksie pracy to w części efekt nacisku stowarzyszeń antymobbingowych i konieczność dostosowywania się do rozwiązań znanych już w krajach unijnych.

Samo wprowadzenie mobbingu do prawa problemu nie rozwiąże. Potrzebne są działania przede wszystkim zapobiegające mobbingowi. Inne przepisy prawne za tym problemem nie zawsze nadążają. Niedawno

poruszyła opinię publiczną nagłośniona w mediach sprawa przemocy wobec nauczyciela w techniku toruńskim. To była kończąca faza trwającego kilka miesięcy dręczenia nauczyciela przez uczniów. Szkoła nie potrafiła temu zaradzić. Dlatego konieczne są szkolenia pedagogów w tym zakresie, gdyż mobbing w szkołach staje się zjawiskiem coraz częstszym.¹⁵

Niestety sprawcę mobbingu nadal spotykają bardzo małe lub żadne konsekwencje. Z czasem może doczekać się krytyki otoczenia, utraty autorytetu i zaufania pracowników, ale dzieje się to wtedy, gdy osiągnął już zamierzony cel. Sprawcy sprzyja bierność otoczenia oraz przyzwolenie na mobbing ze strony osób, które są przekonane, że agresja przełożonego lub kolegów ich nie dotknie.

Aby zapobiegać mobbingowi, istotne jest to, aby pracownik umiał interweniować w sytuacji konfliktu i bronić swojej godności oraz by pracodawca nauczył się dostrzegać to zjawisko i wiedział, jak na nie reagować, jak rozwiązywać konflikt na samym jego początku.

Przypisy

- ¹ Moszczyńska U., Paryska M., Raduj J., *Mobbing jako czynnik potęgujący przemoc w szkole* [w:] Problemy Poradnictwa Psychologiczno-Pedagogicznego nr 1–2, Warszawa 2002
- ² Olweus D., *Mobbing, fala przemocy w szkole. Jak ją powstrzymać*. Przekład: Jastrun D., Warszawa 1998
- ³ Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. nr 78, poz. 483)
- ⁴ Lankamer A., Ciborski P., Minga U., *Mobbing w szkolnictwie*, Gdańsk 2005
- ⁵ Marciniak J., *Przeciwdziałanie dyskryminacji w zatrudnieniu – Jak w praktyce zwalczać mobbing i inne formy dyskryminacji*, Ostrołęka 2005
- ⁶ Ustawa z dn. 26 czerwca 1974 r. *kodeks pracy*, (Dz. U. nr 21, poz. 96, z późn. zm.)
- ⁷ Ustawa z dn. 6 czerwca 1997 r. *kodeks karny* (Dz. U. nr 88, poz. 553, z późn. zm.)
- ⁸ Ustawa z dn. 23 kwietnia 1964 r. *kodeks cywilny* (Dz. U. nr 16, poz. 93, z późn. zm.)
- ⁹ Ustawa z dn. 10 października 2002 r. *o minimalnym wynagrodzeniu za pracę*, (Dz. U. nr 200, poz. 1679 z późn. zm.), Rozporządzenie z dn. 12 września 2006 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę w 2007 r. (Dz. U. nr 171, poz. 1227)
- ¹⁰ Nycz T., *Mobbing w zatrudnianiu*, Serwis dla Pracowników i Pracodawców <http://www.prawo-pracy.pl> [01.10.2006]
- ¹¹ Zieleniecki M. [w:] Jackowiak U. (red.), *Kodeks pracy z komentarzem*, Gdynia 2004
- ¹² Dorre-Nowak D., *Zbieg środków ochronnych przed molestowaniem, molestowaniem seksualnym i mobbingiem*, Praca i zabezpieczenie społeczne nr 11, Warszawa 2004
- ¹³ Ustawa z dn. 17 listopada 1964 r. *kodeks postępowania cywilnego* (Dz. U. nr 43, poz. 296, z późn. zm.)
- ¹⁴ Kmieciak-Baran K., Rybicki J., *Mobbing w różnych krajach i różnych środowiskach pracy*, Płaca, październik 2003
- ¹⁵ Wieczorek J., *Stop dla mobbingu!*, Krajowe Stowarzyszenie Antymobbingowe, <http://www.nomobbing.pl/> [01.12.2006]

Forum niepublicznych

Jolanta Mizgalska

konsultant ds. szkół i placówek niepublicznych CDiDN w Szczecinie

Kolejne lata przynoszą coraz więcej zmian w oświacie. Czy zmiany te są korzystne dla oświaty niepublicznej? Czy niezależność szkolnictwa niepublicznego jest potrzebna? Czy istnienie oświaty niepublicznej jest faktem niezmiennym, a jej dokonania docenione? Czy ma ona równy dostęp do informacji, programów unijnych i ministerialnych? Na te i inne pytania starali się odpowiedzieć uczestnicy Regionalnej Konferencji Oświaty Niepublicznej Województwa Zachodniopomorskiego, która odbyła się 2 grudnia 2006 roku w Zespole Szkół Salezjańskich. Jej organizatorami były: Centrum Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli, Fundacja „Akademia Edukacyjna” oraz Krajowe Forum Oświaty Niepublicznej. Do udziału w niej zaproszono właścicieli, założycieli i dyrektorów szkół oraz placówek oświaty niepublicznej województwa zachodniopomorskiego.

Cele konferencji to przede wszystkim: integracja środowiska oświaty niepublicznej woj. zachodniopomorskiego, prezentacja działalności Krajowego Forum Oświaty Niepublicznej, wymiana doświadczeń, dyskusja nad autonomią oświaty niepublicznej.

Gośćmi spotkania byli Członkowie Zarządu Krajowego Forum Oświaty Niepublicznej: prezes Jan Wróbel (dyrektor LO Bednarska w Warszawie, dziennikarz, publicysta), wiceprezes Krystyna Starczewska (dyrektor Społecznego Gimnazjum w Warszawie, współtwórca oświaty niezależnej), wiceprezes Jolanta Kałuża (założyciel Zespołu Szkół Prywatnych w Katowicach, skarbnik, odpowiedzialna za współpracę zagraniczną), Magdalena Wontek (sekretarz, specjalista ds. Prawa Pracy i Karty Nauczyciela), Małgorzata Kurpiewska (sekretarz Komisji Rewizyjnej) oraz członkowie: Piotr Machowski, Jolanta Węglowska, Małgorzata Iwańska, Andrzej Szczepański.

W trakcie konferencji uczestnicy zapoznali się z pracami Krajowego Forum Oświaty Niepublicznej oraz sytuacją oświaty niepublicznej w poszczególnych regionach.

Zaproszenie na Konferencję przyjęła też poseł RP pani Magdalena Kochan, która podzieliła się z uczestnikami aktualnościami na temat prac Sejmowej Komisji Oświaty.

Istotnym elementem obrad były dyskusje panelowe prowadzone przez członków

Krajowego Forum Oświaty Niepublicznej w grupach tematycznych:

- Oświata dla dorosłych i ośrodki kursowe – Małgorzata Iwańska
- Placówki i szkoły prowadzone przez organizacje pozarządowe – Renata Rosowska
- Placówki i szkoły prowadzone przez osoby fizyczne – Jolanta Kałuża.

Efektom dyskusji panelowych było wyłonienie obszarów tematycznych i problemów, którymi należałoby się zająć w pracach Krajowego Forum Oświaty Niepublicznej w najbliższej przyszłości. Do najpilniejszych zagadnień należą:

1. Uregulowanie prawne dotyczące równego traktowania klas IB z równoległymi klasami w szkołach polskich i właściwego przeliczania punktów matury międzynarodowej przy przyjmowaniu absolwentów IB na wyższe uczelnie w Polsce.
  2. Uregulowania prawne stwarzające możliwość zdawania matury w Polsce po kilku latach nauki za granicą.
  3. Zmiana terminu obowiązku zgłoszenia do ewidencji nowo powstających szkół, tak by do otrzymania dotacji nie było konieczne roczne wyprzedzenie rejestracji szkół.
  4. Uregulowanie prawne dotyczące przyznawania dotacji dla instytucji oświatowych nieszkolnych typu poradnie psychologiczno-pedagogiczne.
  5. Zapewnienie obecności przedstawiciela oświaty niepublicznej w komisji konkursu na stanowisko kuratora.
  6. Objęcie dotacjami szkół niepublicznych dla dorosłych, szczególnie w odniesieniu do młodocianych i uczniów specjalnej troski.
  7. Zobowiązanie gmin do dofinansowania na równi ze szkołami publicznymi dzieci uczących się za darmo w szkołach niepublicznych (dzieci z domów dziecka, uchodźcy, dzieci niepełnosprawne).
  8. Przyznawanie przez KFON certyfikatów jakości szkołom zrzeszonym w Krajowym Forum Oświaty Niepublicznej.
- Konferencja okazała się doskonałą okazją do wymiany opinii przedstawicieli oświaty niepublicznej i mamy nadzieję, że zapoczątkowała integrację środowiska.

(Nie)kompetencje nauczycieli i dyrektorów w korzystaniu z TI

Waldemar Zaborski

konsultant ds. technologii informacyjnej i informatyki CDiDN w Szczecinie

Od ośmiu już lat trwa wyposażanie szkół i placówek oświatowych w sprzęt i oprogramowanie komputerowe. Do 2005 roku środki finansowe pochodziły tylko z budżetu państwa oraz od sponsorów. Teraz w kosztach partycypuje również Unia Europejska. Jednym z warunków otrzymania pracowni informatycznej w ramach EFS było przeszkolenie nauczyciela, opiekuna pracowni, w zakresie administrowania siecią komputerową w pracowni oraz całego zespołu nauczycieli i kadry kierowniczej placówki w zakresie umiejętności wykorzystania komputera i technologii informacyjnej w planowaniu procesu dydaktycznego oraz administrowaniu szkołą lub placówką z wykorzystaniem dostępnych programów. Chodziło o to, aby młodzież, nauczyciele oraz kadra kierownicza potrafiła odpowiednio wykorzystać dostępny sprzęt i oprogramowanie w wielu dziedzinach kształcenia. Niestety, jest jeszcze wiele do zrobienia w tym zakresie.

Dostarczany sprzęt jest rzeczywiście dobry, kadra w dalszym ciągu jest permanentnie doskonała, ale to nie wszystko. W wielu przypadkach mylne pojmowanie jego przeznaczenia powoduje, że jest wykorzystywany głównie na lekcjach informatyki lub technologii informacyjnej. Podstawa programowa jasno i wyraźnie określa liczbę godzin nauczania tych przedmiotów. Trzeba zatem pamiętać, że nie uczy się informatyki w każdej klasie i na każdym poziomie nauczania (chyba że szkoła ma specjalny program i dysponuje środkami finansowymi na realizację zadań w zwiększonej liczbie godzin). Bywa i tak, że w niektórych szkołach podstawowych pracownie komputerowe przez większość tygodnia stoją puste i, mimo zalecenia, klas nie dzieli się na grupy. W takiej sytuacji nieprzestrzegane są także warunki bhp.

Tego typu uwagi można znaleźć także w raporcie NIK (dokument dostępny na stronie internetowej www.nik.gov.pl). Brak

zdecydowania ze strony dyrektora oraz niewystarczające środki finansowe przekazywane przez organ prowadzący powodują, że z dobrodziejstwa informatyzacji uczniowie nie korzystają w pełni. A przecież wszystkim powinno zależeć na tym, aby komputer i technologia informacyjna była dostępna jak najszerzej. Przeprowadzone w latach 2003–2004 kontrole NIK wykazały, że w placówkach oświatowych województwa zachodniopomorskiego w niewielkim stopniu wykorzystuje się pracownie informatyczne w celu wspomagania nauczania innych przedmiotów oraz w zajęciach pozalekcyjnych. Większość nauczycieli jednoznacznie stwierdza, że nie ma odpowiedniego przygotowania do prowadzenia zajęć z wykorzystaniem komputera. Jednocześnie nie podejmują oni działań, aby zdobyć odpowiednie kompetencje, bo dla kilku godzin lekcyjnych, które mogą być przeprowadzone z użyciem sprzętu komputerowego i Internetu, jest to, w ich opinii, nieekonomiczne.

Pracownie komputerowe w większości placówek są już wysłużone i w wielu konieczna jest wymiana sprzętu. Nieodzwonne powinno też być utworzenie ogólnie dostępnej pracowni multimedialnej na potrzeby innych przedmiotów nauczania, w której znajdowałoby się więcej komputerów niż przewiduje „norma” dla odpowiedniego poziomu nauczania. W szkołach podstawowych i gimnazjach jest to 11 komputerów – tyle otrzymują placówki oświatowe z MEN – co oznacza, że przy jednym komputerze zawsze pracuje przynajmniej dwóch uczniów. Nie wpływa to dobrze na podniesienie poziomu nauczania nie tylko informatyki, ale też i osiąganie dobrych wyników w nauczaniu przedmiotów ogólnokształcących. Konieczne jest przygotowanie i przeprowadzenie szkoleń dla nauczycieli chcących korzystać z pracowni. Ich tematyka powinna dotyczyć zakresu uprawnień i udostępniania materiałów uczniom w sieci wewnętrznej –

intranet – oraz bezpieczeństwa samej sieci. Może je przeprowadzić szkolny administrator sieci. Po takich zajęciach inni nauczyciele z łatwością skorzystają z pracowni.

W zabezpieczeniu szkolnej sieci na uwagę zasługuje program do mrożenia komputera Deep Freeze, który zapewnia kompleksową ochronę wszystkich 32-bitowych Windowsów przed przypadkowymi oraz złośliwymi atakami i uszkodzeniami w komputerach, które są udostępniane publicznie. Zainstalowanie i jego konfiguracja powoduje, że komputer staje się odporny na wszystkie szkody, które mogą być spowodowane przez użytkownika lub hakera. Za sam program trzeba zapłacić. Można też korzystać z kart Go-liat (konieczność zakupu i poniesienia jednorazowych dodatkowych kosztów), które dają takie same możliwości, tylko nieodzwonne jest ich zainstalowanie i zaprogramowanie na każdej stacji roboczej. Warto wiedzieć, że im więcej takich licencji lub kart zakupimy, tym będą tańsze. Pozostaje zwrócić uwagę, aby kolejne ogłaszane przetargi na nowe pracownie komputerowe miały w swojej specyfikacji i taką pozycję. Nie da się również zrezygnować z oprogramowania antywirusowego, który ma chronić pocztę elektroniczną, sieć i sprzęt komputerowy w szkole. Ten problem został przynajmniej częściowo rozwiązany, bo z ubiegłoroczną dostawą sprzętu trafiło ono do szkół z jednoroczną licencją. Poza tym są programy darmowe, którymi można się wspomagać, ale trzeba pamiętać o odnowieniu licencji.

Nauczyciele nie powinni zapominać o uaktualnianiu swojej wiedzy i doskonaleniu umiejętności w zakresie obsługi i wykorzystania komputera w wyszukiwaniu, gromadzeniu, przetwarzaniu i udostępnianiu informacji. Takie działania powinny być działaniami systemowymi, ściśle określonymi dla każdego typu pracowni. Programy komputerowe i ich obsługa nie jest wcale trudna. Zdecydowanie więcej problemów pojawia się w pracy w sieci globalnej (Internet) i lokalnej (intranet). Dużo działań w tym zakresie jest dziełem przypadku lub podpowiedzi innych korzystających. Powinniśmy dążyć do tego, aby świadomość każdego nauczyciela w tym zakresie była na dobrym poziomie. Komputer stał się podstawowym narzędziem pracy i nauki; tylko niewielu tak naprawdę zdaje sobie z tego sprawę, że to już nie jest rzecz niedostępna. Przez swoją obecność we wszystkich dziedzinach życia staje się nieodzowna, wręcz niezastąpiona.

Kompetencje nauczycieli i kadry kierowniczej w zakresie wykorzystania sprzętu komputerowego i szeroko rozumianych

technologii informacyjnych i komputerowych w szkole i placówce oświatowej powinny iść w następujących kierunkach:

- promowania szkoły/placówki oświatowej w środowisku lokalnym i Internecie przez posiadanie własnej witryny WWW. Jest jeszcze wiele szkół, które jej nie posiadają; nieuniknione jest powołanie zespołu redakcyjnego szkolnej witryny, bo zwykle zajmuje się tym sam nauczyciel informatyki/ technologii informacyjnej;
- zamieszczania w witrynie internetowej informacji o działaniach wyróżniających placówkę w środowisku, współpracy z innymi placówkami w kraju i za granicą, np. w programie e-Twinning;
- opracowania ciekawych materiałów w celu wykorzystania w procesie dydaktycznym oraz zadań dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, przygotowujących się do konkursów przedmiotowych lub nadrabiających zaległości, testów, zadań problemowych itp.;
- tworzenia możliwości e-learningu dla uczniów nieobecnych na zajęciach dydaktycznych, uzupełniających swoją wiedzę z danego przedmiotu lub dziedziny;
- możliwości komunikowania się ze szkołą, nauczycielami i rodzicami oraz organem prowadzącym przez pocztę elektroniczną lub dostępne komunikatory (niestety większość nauczycieli nie ma takich potrzeb, nie korzysta z tych form komunikacji, a szkoły posiadają konta poczty elektronicznej, ale nie ma ich w bazie danych o placówkach oświatowych lub są nieaktualne);
- wymiany doświadczeń z innymi użytkownikami, nauczycielami, fachowcami. Uczniom przychodzi to znacznie łatwiej, mają inne preferencje i potrzeby – nie boją się podejmować takich wyzwań, znają języki obce (ich nieznanomość też jest istotną barierą dla nauczycieli z długoletnim stażem pedagogicznym). W tym ostatnim wspomaga nas również Unia Europejska – pilotażowo w województwie zachodniopomorskim jest kilkanaście grup nauczycieli uczących się języka angielskiego na różnych poziomach i zakończony został nabór na szkolenia z języka niemieckiego;
- korzystania z portali i wortali edukacyjnych – można w nich znaleźć wiele ciekawych informacji, scenariuszy lekcji, konspektów, testów, materiałów interaktywnych w postaci filmów, prezentacji, animacji komputerowych (www.scholaris.pl, www.interklasa.pl, eduseek.interklasa.pl, www.eduinfo.pl, www.eduforum.pl, www.szkoły.edu.pl, www.codn.edu.pl,

www.cdidn.edu.pl, www.oeeizk.waw.pl i wiele innych);

- wykorzystania w zarządzaniu i jego usprawnieniu programów komputerowych wspomagających i ułatwiających administrowanie. Zależy to w dużej mierze od organu prowadzącego placówkę oświatową, który powinien posiadać kompatybilne z tą placówką oprogramowanie, na przykład: Vulcan – www.vulcan.edu.pl, KA2 – www.ka2.edupl, ProgMan – www.progman.com.pl, QNT – www.qnt.pl, COMARCH-CDN – www.cdn.com.pl oraz udzielające porad bądź wspomagające pracę dyrektora: LEX – www.lex.pl, DOM WYDAWNICZY ABC – www.abc.com.pl, eduinfon – www.eduinfo.pl, profinfo – www.profinfo.pl;
- posiadania informacji o rodzajach licencji na oprogramowanie komputerowe i możliwości wykorzystania ich w różnych sytuacjach – w tym również administrowania tymi programami w placówkach oświatowych – zgodnie z zasadą „pracuję tylko z legalnymi programami komputerowymi”.

Podsumowując, należy zrobić wszystko, aby dostęp do sal komputerowych nie był utrudniony i zapewnić ich wykorzystanie w sposób optymalny. Tradycyjne formy edukacji stają się coraz mniej atrakcyjne i należy dążyć do tego, aby większość nauczycieli sięgała do wiarygodnych zasobów internetowych i wykorzystywała przygotowane materiały lub informacje na swoich lekcjach przedmiotowych i aktualizowała je. Ponadto należy zauważyć, że Internet pozytywnie wpływa na relacje międzyludzkie oraz pozwala na wzmacnianie więzi koleżeńskich i przyjacielskich między uczniami, nauczycielami i rodzicami.

Literatura

- red. Justyna Wenglorz, *Wykorzystanie nowych mediów przez młodzież w Polsce – wyniki międzynarodowego projektu badawczego Mediappro*, Nowa Era, 2006
- Informacja o wynikach kontroli i wykorzystania pracowni komputerowych w szkołach, Raport NIK, Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego, Warszawa 2004
- Witryna z recenzjami technologii informatycznych: Bitpipe [on-line]. [dostęp 15 kwietnia – 22 maja 2005]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.bitpipe.com>.
- Witryna z recenzjami technologii informatycznych: techLEARNING [on-line]. [dostęp 15 kwietnia – 22 maja 2005]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.techlearning.com>.
- Opis techniczny oprogramowania „Deep Freeze” na witrynie internetowej producenta sprzętu: Faronics [on-line]. [dostęp 15 kwietnia – 22 maja 2005]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.faronics.com/>.
- A. Koziara, B. Wróbel, *Ochrona stacji roboczych w Uniwersytecie Śląskim – w oparciu o zaawansowane technologicznie rozwiązania sprzętowe i programowe*, EBIB 6/2005 (67) ■

AKTY PRAWNE ZAKTUALIZOWANE

1. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 stycznia 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie egzaminów eksternistycznych (Dz. U. nr 14, poz. 86).

Nowelizacja ta wzmacnia pozycję kuratora oświaty w zakresie kształtowania sieci państwowych komisji egzaminacyjnych przeprowadzających egzaminy eksternistyczne oraz sprawowania nadzoru nad działalnością tych komisji. Ponadto znosi możliwość (już od wiosennej sesji egzaminacyjnej w roku 2007) przeprowadzania przez PKE, powołane przy CKU, tych egzaminów z zakresu typów szkół, zawodów i profili kształcenia ogólnozawodowego, w których nie prowadzi się kształcenia w danym centrum. Znosi także możliwość powoływania do składu komisji osób, które nie są nauczycielami.

Uczniowie dawnych szkół **ponadpodstawowych mogą po raz ostatni** rozpocząć zdawanie egzaminów eksternistycznych z zakresu tych szkół podczas **tego-rocznej sesji wiosennej**.

Kuratorzy oświaty dostosują skład PKE oraz zakres przeprowadzanych przez komisje egzaminów do przepisów rozporządzenia w terminie do 20 lutego 2007 r.

2. Rozporządzenie Ministra Transportu z dnia 25 stycznia 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie rodzajów dokumentów poświadczających uprawnienia do korzystania z ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (Dz. U. nr 23, poz. 142).

Zgodnie z tą nowelizacją dokumentem poświadczającym uprawnienie do korzystania z 37% ulgi – przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego w pociągach osobowych, na podstawie biletów jednorazowych lub imiennych miesięcznych, oraz autobusowego w komunikacji zwykłej, na podstawie biletów imiennych miesięcznych, dla nauczycieli szkół podstawowych, gimnazjów, szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych – publicznych i niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych – jest **legitymacja służbowa nauczyciela**.

Zbigniew Oleszczuk

p.o. z-cy Dyrektora Wydziału Nadzoru Pedagogicznego KO

Nowości wydawnicze

rekomendują

Regina Czekala

kierownik Wydziału Udostępniania Zbiorów CDiDN WBP w Szczecinie

Halina Kwiatkowska

nauczyciel bibliotekarz, Wydział Udostępniania Zbiorów CDiDN WBP w Szczecinie

AL-KHAMISY, Danuta

Edukacja przedszkolna a integracja społeczna / Danuta Al-Khamisy. – Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”, 2006. – 397 s.

Sygn.: 162085 C

Prezentowana praca jest podzielona na sześć rozdziałów. Trzy z nich mają wyraźny charakter teoretyczny, a pozostałe trzy to analiza badań i ich interpretacja.

W końcowych refleksjach autorka odnosi się w sposób syntetyczny do otrzymanych wyników badań, wskazując na ewentualne rozwiązania dla efektywnego przebiegu procesu integracji społecznej w edukacji przedszkolnej.

BADORA, Sylwia

Z zagadnień pedagogiki opiekuńczej / Sylwia Badora. – Tarnobrzeg: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, 2006. – 366 s.

Sygn.: 162104 C

Książka jest adresowana przede wszystkim do studentów pedagogiki, ale także do tych wszystkich, którzy stworzenie dziecka jak najlepszych warunków rozwoju, także poprzez pomoc rodzinie, uznają za ważny cel swojej pracy zawodowej i społecznej – do wychowawców placówek opiekuńczych, pracowników socjalnych, działaczy samorządowych. Praca przybliży zagadnienia związane z opieką, wychowaniem i pomocą oraz ułatwia zrozumienie złożonych problemów, jakimi są kwestie ochrony przed negatywnymi skutkami dysfunkcji rodzinnych, sieroctwa oraz problemów wynikających z różnego typu niedostatków opieki.

BECK, Judith S.

Terapia poznawcza. Podstawy i zagadnienia szczegółowe / Judith S. Beck. – Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2005. – 347 s.

Sygn.: 161935 C

Książka jest napisana w sposób niezwykle przejrzysty i przystępny. Pomoże terapeutom doskonalić umiejętność konceptualizacji, skuteczniej planować terapię,

rozszerzyć repertuar technik, jakimi dysponują, oraz sprawniej rozwiązywać napotykane trudności. Autorka przytacza mnóstwo przykładów, dzięki czemu tekst staje się żywszy i ilustruje dynamiczny przebieg terapii.

BIELICKI, Eugeniusz

Z problematyki resocjalizacyjnej. Patologia społeczna, patologia indywidualna, etiologia kryminalna, kara / Eugeniusz Bielicki. – Bydgoszcz: Wydawnictwo Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej, 2005. – 225 s.

Sygn.: 162105 C

Praca podejmuje, jak wynika z jej tytułu, problematykę patologii indywidualnej i społecznej, etiologię kryminalną, która sama w sobie ma charakter interdyscyplinarny, pedagogikę specjalną, a w szczególności jej szczegółową pedagogikę resocjalizacyjną, elementy socjologii i prawa karnego. Autor stara się ujmować problemy z pogranicza tych wyróżnionych dyscyplin i przypuszcza, że ten interdyscyplinarny sposób podejścia jest bardziej efektywny od strony poznawczej i umożliwia pełniejsze opisanie i wyjaśnianie interesujących czytelnika zjawisk; może też sprzyjać bardziej racjonalnemu rozwiązywaniu problemów praktycznych – w tym przypadku związanych z praktyką resocjalizacyjną i profilaktyką – zachowań dewiacyjnych.

BORKOWSKI, Łukasz KRAJEWSKI, Radosław SZYMAŃSKI, Sylwester

Komentarz do ustawy o pomocy społecznej wraz ze zbiorem przepisów wykonawczych / Łukasz Borkowski, Radosław Krajewski, Sylwester Szymański. – Kutno: Wydawnictwo Prawnicze „Leges”, 2006. – 375 s.

Sygn.: 161915 C

Oddawany do rąk Czytelników „Komentarz do ustawy o pomocy społecznej” jest kontynuacją komentarzy do ustawy z 1990 r.

Publikacja jest skierowana przede wszystkim do pracowników socjalnych i innych osób zajmujących się profesjonalnie pomocą społeczną. Może też służyć do celów dy-

daktycznych w procesie kształcenia przyszłych kadr instytucji pomocy społecznej.

Opracowanie uwzględnia stan prawny na dzień 1 kwietnia 2006 r.

BREJNAK, Wojciech

Czy Twój przedszkolak dojrzał do nauki? / Wojciech Brejnak. – Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2006. – 202 s.

Sygn.: 161857 C

Praktyczne rady dla rodziców pięcio- i sześciolatków oraz wychowawców, jak wspomagać rozwój dziecka. Autor opisuje kryteria gotowości szkolnej oraz podstawowe trudności związane z uczeniem się, które napotyka dziecko. Ważną część poradnika stanowią szczegółowe studia przypadków, które pokazują, jak określić dojrzałość szkolną, oraz kwestionariusze i testy umożliwiające samodzielne przeprowadzenie oceny.

CHRZANOWSKA, Anna SZOPLIK, Katarzyna

Zabawy i ćwiczenia logopedyczne. Poradnik dla logopedów, nauczycieli i rodziców / Anna Chrzanowska, Katarzyna Szoplik. – Białystok: Wydawnictwo Akademickie, 2004. – 127 s.

Sygn.: 161944 C

Poradnik jest przeznaczony dla logopedów, nauczycieli i rodziców dzieci, które przejawiają trudności w realizacji głosek dźwięcznych /d/, /g/ i mają kłopoty z różnicowaniem /t - d/, /k - t/, /k - g/, /g - d/ (...). Proponowane zabawy i ćwiczenia mogą być wykorzystane w pracy korekcyjnej z dziećmi w wieku przedszkolnym i szkolnym. Zróżnicowany stopień trudności tych zabaw i ćwiczeń pozwoli na swobodny ich

dobór, odpowiedni do wieku, predyspozycji dzieci oraz rodzaju wady wymowy, natomiast zabawowy charakter sprawi, że dzieci chętnie i szybko pokonają swoje trudności w mówieniu.

CICHOSZ, Mariusz

Pedagogika społeczna w Polsce w latach 1945–2005. Rozwój – obszary refleksji i badań – koncepcje / Mariusz Cichosz. – Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2006. – 294 s. Sygn.: 162021 C

Przygotowana przez autora publikacja jest oryginalną i bardzo udaną próbą monograficznego ujęcia zagadnienia rozwoju tej nauki w całym okresie istnienia Polski Niepodległej. Publikacja wyraźnie wzbogaca istniejące już na ten temat opracowania w nowe spojrzenia na pedagogikę społeczną jako socjologiczny kierunek w badaniach pedagogicznych, dziedzinę pedagogiczną, a także refleksyjne, humanistyczne myślenie o prakseologicznych i praktycznych aspektach pomocy człowiekowi zagrożonemu utratą szans życiowych.

CZEREPANIAK-WALCZAK, Maria

Pedagogika emancyjacyjna / Maria Czerpaniak-Walczak. – Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2006. – 261 s. Sygn.: 161851

„Pedagogika emancyjacyjna” to książka prezentująca najnowsze osiągnięcia pedagogiki krytycznej. Jej autorka skupia się na pojęciu „świadomość krytyczna człowieka”, by wskazać drogę jego rozwoju. „Wielość doświadczanych – pisze autorka – przez człowieka i zbiorowości ludzkie ograniczeń oraz różnorodność przekraczania ich i uwalniania się od opresji i zniewolenia w połączeniu z możliwościami ich opisywania i interpretowania czyni z emancyjacji ważne społecznie i atrakcyjne poznawczo wyzwanie dla nauki o człowieku w ogóle, a nauk o wychowaniu w szczególności”.

DIAGNOSTYKA

Diagnostyka, profilaktyka, socjoterapia w teorii i praktyce pedagogicznej / pod red. Marii Deptuły. – Bydgoszcz: Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, 2005. – 402 s.

Sygn.: 161989 C

Praca powstała w wyniku zbiorowego wysiłku przedstawicieli dziewięciu ośrodków akademickich, jednego instytutu naukowego oraz pedagoga praktyka.

Wartością publikacji jest pokazanie bardzo szerokiego zakresu zjawisk społecznych, zachowań lub zaburzeń występują-

cych w różnych grupach ludzi, w tym przede wszystkim u dzieci i młodzieży, które wymagają diagnozy, działań profilaktycznych lub socjoterapii. Książka może być przydatna dla studentów pedagogiki, psychologii oraz nauczycieli, profilaktyków i socjoterapeutów.

DZIECI

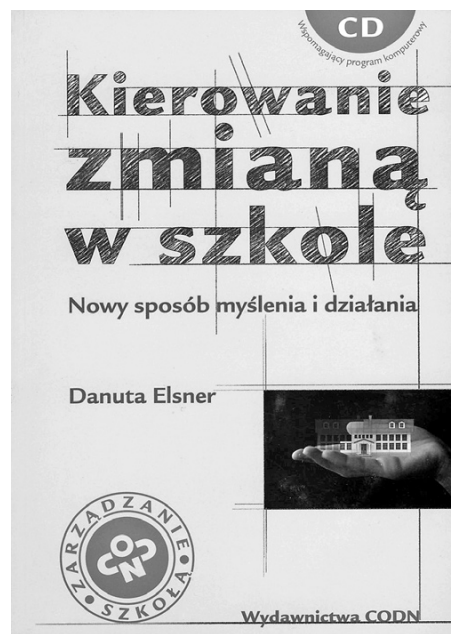
Dzieci alkoholików. Indywidualne plany pomocy. – Warszawa: Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Wydawnictwo Edukacyjne PARPA, 2006. – 146 s. Sygn.: 161906 C

W opracowaniu przedstawiono materiały robocze, zawierające opisy przypadków, ich analizę i założenia pracy z dziećmi z rodzin dysfunkcyjnych, głównie alkoholowych. Proponowana książka koncentruje się przede wszystkim na etapie diagnozy. Ogromnym walorem tej pracy jest fakt, że mamy do czynienia z rzetelną, drobiazgową analizą rzeczywistych sytuacji, których lektura może w znaczący sposób ułatwić czytelnikowi dokonywanie analizy napotykanym w pracy zawodowej przypadków.

ELSNER, Danuta

Kierowanie zmianą w szkole. Nowy sposób myślenia i działania / Danuta Elsner. – Warszawa: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, 2005. – 143 s.

Sygn.: 161751 C

Celem niniejszej publikacji jest udzielenie pomocy osobom kierującym zmianą w szkole poprzez dostarczenie im wspomagającej ten proces wiedzy merytorycznej i metodycznej oraz naprowadzenie na rozwijanie własnej wiedzy refleksyjnej. Publi-

kacja jest adresowana do wielu grup odbiorców. Przede wszystkim do dyrektorów szkół, którzy zwykle odgrywają w kierowanych placówkach rolę lidera zmiany.

FABER, Adele

MAZLISH, Elaine

Jak mówić do nastolatków żeby nas słuchały. Jak słuchać żeby z nami rozmawiały / Adele Faber, Elaine Mazlish. – Poznań: Media Rodzina, 2006. – 183 s.

Sygn.: 161829 C

Książka, pełna prostych porad, napisana w realistycznym i przystępnym stylu, przedstawia zarówno nowatorskie, jak i sprawdzone techniki budowania trwałej więzi. Wychodząc od określania godziny powrotu i problemu klik, a kończąc na seksie i narkotykach, autorki dają rodzicom narzędzia, które pomogą im dzieciom w bezpiecznym przebyciu burzliwych lat dojrzewania.

GASIUL, Henryk

Psychologia osobowości. Nurty, teorie, koncepcje / Henryk Gasiul. – Warszawa: Centrum Doradztwa i Informacji Difin, 2006. – 426 s.

Sygn.: 162028

Prezentowana książka zawiera przegląd zarówno współczesnych, jak i wcześniejszych znanych i wciąż zachowujących swoją aktualność teorii i koncepcji osobowości. Sięgając do nurtów psychologii klasycznej, w sposób wyczerpujący analizuje korzenie teoretyczne koncepcji współczesnych.

Książka stanowi znakomity podręcznik dla studentów psychologii, jest adresowana także do wszystkich osób zainteresowanych współczesnymi sposobami analizy mechanizmów odpowiedzialnych za kształtowanie się i rozwój osobowości.

GRZESIAK, Ewa

JANICKA-SZYSZKO, Renata

STEBLECKA, Magdalena

Trudne tematy. Propozycje godzin wychowawczych / Ewa Grzesiak, Renata Janicka-Szyszko, Magdalena Steblecka. – Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2005. – 64 s.

Sygn.: 161850 C

Każdy nauczyciel zostaje wychowawcą klasy i musi się zmierzyć z problemami, jakie mają jego podopieczni. Tytułowe trudne tematy to przede wszystkim uzależnienia, zarówno od narkotyków czy alkoholu, jak i jedzenia, nikotyny czy sekt. Autorki, tworząc scenariusze godzin wychowawczych poświęconych określonym zagadnieniom problemowym, nie oferują

uproszczonych środków zaradczych, ale starają się inspirować poprzez podanie przykładów i obszerną literaturę, na której bazują, do twórczych poszukiwań w zakresie zorganizowania lekcji i znalezienia porozumienia z uczniami.

**KOSSLYN, Stephen
ROSENBERG, Robin S.**

Psychologia. Mózg, człowiek, świat / Stephen Kosslyn, Robin S. Rosenberg. – Kraków: Wydawnictwo Znak, 2006. – 875 s.

Sygn.: 162053 C

Jeden z najbardziej popularnych na świecie podręczników do psychologii. Doskonale wprowadzenie w postawy psychologii autorstwa dwójki wybitnych naukowców. Dzięki swemu bogatemu doświadczeniu i intelektualnym poszukiwaniom Kosslyn i Rosenberg stworzyli książkę, która będzie przydatna nauczycielom akademickim, studentom i maturzystom, ale także jest pasjonującą lekturą dla wszystkich osób zainteresowanych psychologią.

KRÓLICA, Maria

Drama i happening w edukacji przedszkolnej / Maria Królica. – Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2006. – 151 s.

Sygn.: 162102 C

Jest bardzo mało popularnych działań dotyczących wykorzystania happeningu w edukacji. Są one niewystarczające. Stąd zrodziła się myśl napisania niniejszej pracy przedstawiającej podstawowe, istotne cechy dramy i happeningu oraz wskazówki i przykłady stosowania tych sposobów całościowego oddziaływania edukacyjnego na małe dziecko. Książka ta będzie pomocna nauczycielom w codziennej pracy z dzieckiem w wieku przedszkolnym. Stanie się zachętą do podejmowania ciekawych działań edukacyjnych, które pozwolą osiągać satysfakcjonujące efekty w zakresie rozwoju pełnej osoby dziecka.

KWIATKOWSKA, Henryka

Tożsamość nauczycieli / Henryka Kwiatkowska. – Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2005. – 242 s.

Sygn.: 161872 C

Książka jest adresowana do wszystkich osób zainteresowanych współczesną edukacją, zwłaszcza do pracowników naukowych szkół wyższych, studentów pedagogiki i innych kierunków, które kształcą nauczycieli. Może być użyteczna także dla ambitnych nauczycieli pracujących w szkołach, którzy sytuują własne nauczycielstwo na styku nauki i oświaty i mają potrzebę

głębszej refleksji myślowej nad własną profesją.

MATUSEWICZ, Czesław

Wprowadzenie do psychologii / Czesław Matuszewicz. – Warszawa: VIZJA PRESS&IT, 2006. – 346 s.

Sygn.: 162072

Prezentowane opracowanie zostało pomyslane jako pomoc dydaktyczna dla studentów rozpoczynających trudny proces przyswajania zawitych zagadnień wiedzy z psychologii. Tak pojęte zadanie wymaga odpowiedzi na dwa podstawowe pytania: co należy opisać, by studiujący wyrobili sobie możliwie dokładne wyobrażenie o psychologii? oraz jak należy opisać charakteryzowane zjawiska, prawidłowości i nurty myślenia, aby spełnić postulat komunikatywności przekazu?

**NEĆKA, Edward
ORZECZOWSKI, Jarosław
SZYMURA, Błażej**

Psychologia poznawcza / Edward Nęcka, Jarosław Orzechowski, Błażej Szymura. – Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2006. – 739 s.

Sygn.: 161892 C

Znakomity, aktualny podręcznik do psychologii poznawczej. Ujmuje wiele ważnych kwestii z zakresu psychologii pamięci i uczenia się, spostrzegania, reprezentacji poznawczych, także bardziej złożonych procesów poznawczych: myślenia, rozwiązywania problemów, podejmowania decyzji, języka i mowy. Bardzo cenne jest wprowadzenie rozdziałów o umyśle i o wiedzy – w dotychczasowych podręcznikach brakowało takich informacji.

OBLICZA

Oblicza współczesnych uzależnień / pod red. Lidii Cierpiakowskiej. – Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM, 2006. – 268 s.

Sygn.: 162017 C

Książka składa się z trzech części, które poświęcono różnym zagadnieniom z szerokiego obszaru uzależnień. Część I omawia zagadnienia przejawów używania, nadużywania i uzależnienia od substancji psychoaktywnych i niektórych form aktywności (tzw. uzależnienia niesubstancjalne) oraz opracowania przedstawiające wyniki badań nad ich uwarunkowaniami biologicznymi, psychicznymi i społecznymi. W części II znalazły się opracowania, w których zaprezentowano zasady, przebieg i efekty leczenia uzależnień od środków psychoaktywnych. Profilaktyka i prewencja używania środków

psychoaktywnych i narastającej przemocy i agresji wśród dzieci i młodzieży to przedmiot rozważań ostatniej, III części książki.

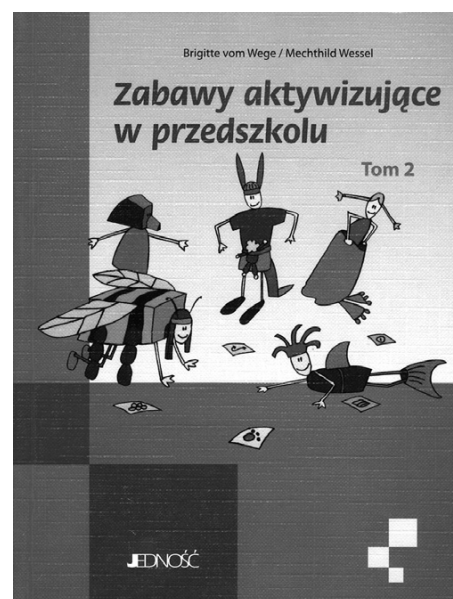
**vom WEGE, Brigitte
WESSEL, Mechthild**

Zabawy aktywizujące w przedszkolu. T. 1 / Brigitte vom Wege, Mechthild Wessel. – Kielce: Wydawnictwo JEDNOŚĆ, 2005. – 144 s.

Sygn.: 161822 C

Książka oferuje ciekawe i sprawdzone w praktyce pomysły zabaw dla dzieci w wieku przedszkolnym, które wspierają ich doświadczenia zmysłowe, pobudzają wyobraźnię, wzmacniają poczucie wspólnoty, rozwijają umiejętność kooperacji, a co najważniejsze, przynoszą im wiele radości.

Opracowane przez pedagogów specjalizujących się w tej tematyce i szczegółowo przedstawione łańcuchy zabaw oraz serie zabaw aktywizujących odpowiadają dziecięcej potrzebie integracyjnego rozwoju i służą procesowi wychowania.

**vom WEGE, Brigitte
WESSEL, Mechthild**

Zabawy aktywizujące w przedszkolu. T. 2 / Brigitte vom Wege, Mechthild Wessel. – Kielce: Wydawnictwo JEDNOŚĆ, 2005. – 112 s.

Sygn.: 161824 C

Książka jest kontynuacją tomu I „Zabaw aktywizujących...”, można ją jednak wykorzystać niezależnie od wcześniejszej publikacji. Łańcuchy zabaw i akcje zabawowe zostały dokładnie przedstawione, dlatego łatwo je przeprowadzić w podanej formie bądź w oparciu o nie opracować własne propozycje. Zachęcają do tego podane wiersze, rymowanki, scenki pantomimiczne, a także alfabetyczny spis wszystkich zabaw z zaznaczeniem ich celu. ■

WYCHOWUJEMY, UCZĄC

Centrum Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli w Szczecinie zaprasza na III Wojewódzką Konferencję – Warsztat Pracy Twórczego Nauczyciela nt. „Wychowujemy, ucząc”, która odbędzie się 17 marca 2007 r. w Szkole Towarzystwa Salezjańskiego w Szczecinie, przy ul. Ku Słońcu 124.

Konferencja jest kierowana do nauczycieli wychowania przedszkolnego i kształcenia zintegrowanego oraz dyrektorów placówek oświatowych.

Celem konferencji jest promowanie nowatorskich rozwiązań edukacyjnych w aspekcie skutecznych strategii wychowania i nauczania.

Konferencja odbędzie się pod patronatem Stowarzyszenia Nauczycieli Edukacji Początkowej, a współorganizatorami są: Szkoła Towarzystwa Salezjańskiego w Szczecinie, Kuratorium Oświaty w Szczecinie, Oddział Doskonalenia Nauczycieli – ZCE, Zespół Doradców Metodycznych gminy Police oraz wydawnictwa szkolne – WSiP, MAC, Didaško, Nowa Era, Nowa Szkoła.

Zgłoszenia należy kierować pod adresem: CDiDN, ul. Jagiellońska 79, 70-363 Szczecin, tel. (091) 484-69-46, tel./fax (091) 484-18-52.

KLUCZ DO UCZENIA SIĘ

CDiDN i Uniwersytet Szczeciński zapraszają dyrektorów przedszkoli, nauczycieli wychowania przedszkolnego i kształcenia zintegrowanego na konferencję „Podejście Wygotskiego do edukacji dzieci”, która odbędzie się 19 marca 2007 r. w godz. 10.00–16.00 w auli US, przy ul. Krakowskiej 71/79.

Program konferencji:

- Viva Wygotski! Sztuka uczenia się i rozwoju
- Wygotski, Piaget, Montessori: jedno marzenie, trzy podejścia
- Narzędzia umysłu. Rozwój wyższych funkcji umysłu
- Przyspieszenie uczenia: efekty uczenia i posiadany potencjał
- Język symboli: przedstawianie i modelowanie wizualne
- Budowanie kompetencji językowej. Pisanie wspierające
- Prawdziwa gra: wymyślone sytuacje, czytelne role, ukryte reguły.

Podczas konferencji zostanie zaprezentowany program *Klucz do uczenia się*.

Konferencja jest nieodpłatna. Zgłoszenia należy przesyłać wyłącznie e-mailem na adres: konferencje@kluczdouczeniasie.pl

Więcej informacji na stronie: www.kluczdouczeniasie.pl

WSZECHNICA POLONISTYCZNA

Instytut Polonistyki i Kulturoznawstwa Uniwersytetu Szczecińskiego, Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza oraz Centrum Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli zapraszają wszystkich licealistów zainteresowanych współczesną humanistyką, wiedzą o literaturze i kulturze, językoznawstwem oraz nauczycieli polonistów szkół średnich na kolejne jednogodzinne wykłady popularnonaukowe w ramach Wszechnicy Polonistycznej.

- 10 marca 2007 r. dr Tatiana Czerna: *Nowa kontestacja. Związki z kontrkulturą literatury polskiej po 1989 r.*
- 24 marca 2007 r. dr hab. prof. US Jerzy Madejski: *Biografia i kultura*
- 14 kwietnia 2007 r. dr hab. prof. US Piotr Urbański: *O tym, jak próbowano odnowić grecką tragedię, czyli początki opery*
- 28 kwietnia 2007 r. dr hab. prof. US Ewa Kołodziejek: *Subkultura kibiców piłkarskich*
- 12 maja 2007 r. dr hab. prof. US Ewa Pajewska: *Kultura jako system otwarty*

Wszystkie wykłady odbywają się w Instytucie Filologii Polskiej w Szczecinie, przy al. Piastów 40 B, w budynku 3., sali nr 100, o godz. 11.00. Więcej informacji: www.us.szc.pl/wszechnica

KONKURS LITERACKI

Kino to w dużej mierze nauka czytania i odbioru tekstów kultury. Od nas, dorosłych, zależy, jak młodzi widzowie będą odbierać przekaz medialny. Wskazując pozytywną ścieżkę odbioru, pomagamy najmłodszym widzom pokochać kino. Oferta Centrum Filmowego HELIOS to nie tylko rozrywka i zabawa, ale również pedagogiczny i edukacyjny program skierowany do uczniów i nauczycieli. Jedną z naszych propozycji, organizowaną we współpracy z CDiDN w Szczecinie, jest konkurs literacki pt. „Uruchom swoją wyobraźnię, stwórz własną krainę Terabithii”.

Celem konkursu jest stworzenie możliwości realizowania siebie poprzez twórczość, a także rozbudzanie fantazji i wyob-

raźni literackiej. Adresatami konkursu są dzieci szkół podstawowych, gimnazjów, świetlic oraz ognisk pracy pozaszkolnej.

Regulamin oraz wskazówki dla najmłodszych pisarzy

1. Czas trwania konkursu: 2–22.03.2007 (do godz. 24.00).
2. Należy stworzyć pracę pisemną zainspirowaną filmem „Most do Terabithii”.
3. Wyniki konkursu zostaną ogłoszone 30 marca 2007 r. na stronie internetowej kina Helios i CDiDN. Finałiści będą powiadomieni telefonicznie.
4. Konkurs zostanie przeprowadzony w czterech grupach wiekowych: 1. uczniowie klas I–III, 2. uczniowie klas IV–VI, 3. uczniowie gimnazjów, 4. uczniowie szkół specjalnych.
5. Konkurs jest konkursem indywidualnym.
6. Autor może przesłać wyłącznie 1 pracę.
7. Prace należy przysłać bądź przynieść osobiście do C.F. Helios, ul. Bolesława Krzywoustego 9–10, 70-250 Szczecin (czynne codziennie od 8.00 do 24.00) do 22.03.2007.
8. Ocena nadesłanych prac zostanie dokonana przez komisję składającą się z przedstawiciela C.F. Helios oraz CDiDN w okresie 23–29.03.2007.
9. Ocena nadesłanych prac należy wyłącznie do komisji, w skład której wchodzi osoba wymieniona w punkcie 10.
10. Opiekunowie nagrodzonych uczniów zostaną powiadomieni telefonicznie przez C.F. Helios w dniu 30 marca 2007 r. o zakwalifikowaniu się do grona zwycięzców.
11. Przystępując do konkursu, autorzy wyrażają zgodę na publikację prac na stronach internetowych kina oraz CDiDN, a także na ich reprodukcję.
12. Każda praca pisemna powinna być podpisana i zawierać następujące dane: imię i nazwisko autora, klasa, koło plastyczne, świetlica bądź grupa, nazwa i adres placówki oświatowej, imię i nazwisko oraz telefon kontaktowy lub adres mailowy opiekuna autora. Dane powinny być podane drukowanymi ew. wielkimi literami.
13. Nagrody: zaproszenia do kina HELIOS, koszulki, plecaki oraz plakaty do filmu „Most do Terabithii”.

Więcej informacji: Informacja kino Helios, Dział Organizacji Widowni, Barbara Biernacka, tel. (091) 485-12-37/38, 608-626-860; b.biernacka@heliosnet.pl oraz CDiDN, Mirosława Piaskowska-Majzel, tel. (091) 484-69-54, w. 43, mmajzel@cdidn.edu.pl

KONFERENCJA

Na konferencję „Problemy Społeczeństwa Informacyjnego 2007” pod patronatem Prezydenta Miasta Szczecina, która odbędzie się w Międzyzdrojach w dniach 16–18 maja 2007 roku, zapraszają: Zakład Społeczeństwa Informacyjnego w Instytucie Informatyki w Zarządzaniu na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania US, Instytut Informatyki Ekonomicznej, AE we Wrocławiu, Urząd Miasta w Szczecinie, Kuratorium Oświaty w Szczecinie, Centrum Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli w Szczecinie, Sekcja Problemów Społeczeństwa Globalnej Informacji przy Polskim Towarzystwie Informatycznym.

Panele konferencyjne

- Społeczeństwo informacyjne – utopia czy rzeczywistość?
- Systemy informacyjne we współczesnym zarządzaniu
- eAdministracja samorządowa
- Doradztwo i doskonalenie nauczycieli w zakresie technologii komputerowych.

Tyle problemów społeczeństwa informacyjnego poruszaliśmy na poprzednich konferencjach i wciąż pojawiają się nowe: jak kształtuje się kultura i świadomość informacyjna społeczeństwa coraz bardziej „nasyconego” informatyką? jak komputery pomagają osobom niepełnosprawnym? czy telepraca może być antidotum na bezrobocie? jakie są ekonomiczne aspekty rozwoju społeczeństwa informacyjnego? czy informacja i wiedza są rzeczywiście światłem (zielonym!) na drodze do społeczeństwa informacyjnego? czy komputer jest przyjacielem czy może wrogiem człowieka? czy warto uczyć informatyki i uczyć z informatyką? (prof.dr hab. Agnieszka Szewczyk)

Informacja: Zakład Społeczeństwa Informacyjnego, ul. Mickiewicza 64, 71-101 Szczecin, tel. (091) 444-19-50; Zbigniew Stempnakowski, tel. 606-751-882, e-mail: kazio@data.pl; Anna Gontarek, e-mail: agontarek@univ.szczecin.pl

AKADEMOS ZAPRASZA

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna AKADEMOS organizuje 21 marca 2007 roku w Hotelu Radisson XI Prezentację Uczelni Wyższych i Szkół Policealnych, skierowaną do środowisk oświatowych oraz młodzieży. Tegoroczna konferencja odbędzie się pod hasłem: Gimnazjum – przemoc czy niemoc – czy tak dalek musi być?

W dyskusji panelowej udział wezmą: dr Stanisław Sławiński – Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej, Krystyna Szumilas – Przewodnicząca Sejmowej Komisji ds. Edukacji, Nauki i Młodzieży, Magdalena Kochan – poseł na Sejm RP, Irena Dzierzgowska – redaktor naczelna pisma „Dyrektor Szkoły”, były wiceminister edukacji, prof. dr hab. Anna Brzezińska – psycholog, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu, dr Hubert Kupiec – psycholog, Uniwersytet Szczeciński.

Dyskusja ma odpowiedzieć na pytania:

- Czy jesteśmy bezradni wobec agresji w gimnazjum?
- Jakie są granice tolerancji dla niepokornych uczniów?
- Granice represji wobec niepokornych uczniów
- Czy „zero tolerancji” bez granic?
- Czy wiek dorastania musi być trudny i dla kogo?
- Czy reformę systemu edukacji możemy nazwać udaną (w aspekcie gimnazjum)?

Serdecznie zapraszam

Elżbieta Linartowicz
dyrektor Poradni

PRACA DLA MŁODYCH NAUCZYCIELI

Rok szkolny 2006/2007 będzie rokiem przełomu w likwidacji szkół oraz w odejściach pracowników placówek oświatowych na emeryturę. Jest to ostatni rok, w którym pracownicy placówek oświatowych, którzy nabyli odpowiednie uprawnienia, mogą przejść (bez względu na wiek) na wcześniejsze emerytury. Należy zakładać, że tym samym będzie więcej miejsc pracy dla absolwentów uczelni pedagogicznych. Z punktu widzenia organu prowadzącego placówki oświatowe można sądzić, że będą oni szczególnie poszukiwanymi pracownikami ze względu na mniejsze koszty zatrudnienia. Znajomość obsługi komputera oraz języków obcych to dodatkowe atuty, które przemawiają za zatrudnieniem absolwenta. Minusem jest brak „dojrzałości oświatowej”, doświadczenia oraz umiejętności rozwiązywania konfliktów i problemów wychowawczych, ale to szybko można nadrobić, przydzielając nowo zatrudnionemu absolwentowi doświadczonego nauczyciela wychowawcę jako opiekuna i kierując na kursy i warsztaty organizowane przez placówki doskonalenia.

Powoli zbliżamy się do okresu, w którym nauczyciele, zwłaszcza ci młodzi, rozpoczynają dopiero swoją karierę, poszukują pracy. Mowa o tzw. ruchu służbowym, który przypada na przełom marca i kwietnia każdego roku. Wówczas dyrektorzy szkół, przygotowując plany na przyszły rok szkolny, określają wolne etaty. To oni jako pierwsi wiedzą, jakich nauczycieli będą potrzebować w przyszłym roku szkolnym.

W dzisiejszych czasach rynek pracy jest dość niepewny i dlatego, chcąc znaleźć pracę w ogóle, a w zawodzie nauczyciela w szczególności, należy być aktywnym. Istnieje kilka możliwości poszukiwania pracy w tym zawodzie. Dla większości potencjalnych pracowników oczywiste jest założenie swojej aplikacji w Powiatowym Urzędzie Pracy. Jednak nie należy na tym poprzestać. Bardzo ważna jest determinacja i aktywność własna. Każdy młody nauczyciel powinien osobiście złożyć podanie, najlepiej po rozmowie z dyrektorem szkoły/placówki oświatowej, do której chciałby zostać przyjęty. Bezpośredni kontakt pozwala na poznanie szkoły, ewentualnego przyszłego szefa oraz, co chyba najważniejsze, daje możliwość zaprezentowania się. Naprawdę warto skorzystać z tej możliwości.

Oczywiście istnieją w mieście takie instytucje jak Wydział Oświaty i Kuratorium Oświaty, lecz poszukiwanie pracy dla nauczycieli nie leży w ich kompetencjach. Niemniej, to tu bardzo często dzwonią poszukujący pracy oraz dyrektorzy i również często zdarza się, że obie te instytucje są nieformalnym „pośrednikiem” między nauczycielem/absolwentem poszukującym pracy a dyrektorem. Nadzieja w tym, że obie te placówki w dalszym ciągu będą udzielać informacji o wolnych miejscach pracy w szkołach/placówkach oświatowych.

Jolanta Białowąs

Wydział Oświaty UM w Szczecinie

PISZCIE DO NAS

Czekamy na Państwa telefony, e-maile, listy. Piszcie do nas o tym, co ważnego dzieje się w oświacie w Waszym mieście, gminie, szkole/placówce, samorządzie. Zaprezentujcie swoje dokonania, podzielcie się doświadczeniami. Nasi eksperci pomogą na łamach miesięcznika rozwiązać Wasze problemy prawne, organizacyjne, merytoryczne.

Temat wiodący następnego numeru

WYCHOWANIE PATRIOTYCZNE

ZAPRENUMERUJ

ISSN 1425-5383

Refleksje

Zachodniopomorski
Miesięcznik Oświatowy
ukazuje się od 1991 roku

CENA PRENUMERATY ROCZNEJ – 72 ZŁ

CENA 1 EGZEMPLARZA – 6 ZŁ

Wysyłka nastąpi po wpłaceniu właściwej kwoty na rachunek:

Centrum Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli

al. Wyzwolenia 105, 71-421 Szczecin

PKO BP | Oddział Szczecin

76 1020 4795 0000 9102 0121 4782

z dopiskiem: Refleksje – prenumerata od ..... do .....

1

**BEZPIECZEŃSTWO I HIGIENA
PRACY W OŚWIACIE**

Niniejszy poradnik ma na celu przedstawienie występujących zagrożeń oraz ich przyczyn – szczególnie w placówkach oświatowo-wychowawczych. Naszym celem było ukazanie ich skutków dla ludzi i środowiska, sposobów zapobiegania oraz zachowania się w przypadku ich powstania. W nowoczesnych systemach przeciwdziałania zagrożeniom bardzo dużą wagę przykłada się do kwestii właściwej organizacji działań zapobiegawczych i ratowniczych w kontekście odpowiednio przygotowanej kadry. Niewykorzystaną niszą oddziaływać na zachowanie pracowników jest między innymi system edukacji ustawicznej w dziedzinie kształtowania wiedzy, umiejętności i postaw warunkujących szeroko rozumiane bezpieczeństwo życia i pracy człowieka.

Zachęcając do dalszej lektury, autorzy wyrażają nadzieję, że zawarte w poradniku treści pozwolą czytelnikom uniknąć wielu niebezpiecznych sytuacji w domu i w miejscu pracy. Jeżeli komukolwiek, gdziekolwiek uda się zapobiec jakimkolwiek zagrożeniu lub ocalić zagrożone zdrowie lub życie, to cel poradnika zostanie osiągnięty.

Publikacja jest skierowana szczególnie do dyrektorów placówek oświatowo-wychowawczych, służb bezpieczeństwa pracy, społecznych inspektorów prac, jak również do nauczycieli, którym problematyka bezpieczeństwa w miejscu pracy nie jest obojętna.

Poradnik składa się z kilku części. Część pierwsza jest głównie poświęcona organom nadzoru i kontroli w zakresie ochrony pracy w Polsce, przepisom prawa z zakresu bhp oraz sposobom organizacji przeglądów warunków pracy w celu określenia ryzyka zawodowego na stanowisku pracy.

**Nadzór nad warunkami
pracy w placówkach
oświatowych**

